

Smjernice za implementaciju
posebnoga kurikula nastavnoga
predmeta

Vještine svakodnevnog života

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

Smjernice za implementaciju posebnoga kurikula nastavnoga predmeta Vještine svakodnevnog život

Zagreb, srpanj 2025.

© Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske

Donje Svetice 38, 10000 Zagreb, Hrvatska

Tel.: +385 (0) 1 4569 000

E-pošta: kabinetMZOM@mzom.hr

URL: <https://mzom.gov.hr>

Sadržaj

1. Uvod u predmet.....	4
1.1. Opis predmeta	4
1.2. Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda	4
1.3. Opis makrokoncepta predmetnog kurikuluma	6
2. Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda.....	7
2.1. Strategije učenja i poučavanja.....	7
2.2. Strategije podrške.....	9
3. Primjeri za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života.....	11
3.1. Primjer GIK-a nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života u odgojnoj-obrazovnoj skupini od 7. do 10. godine	12
3.1.1. Aktivnosti.....	19
3.1.2. Opis aktivnosti	19
3.1.3. Vrednovanje	24
3.2. Primjer GIK-a nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života u odgojnoj-obrazovnoj skupini od 11. do 15. godine	27
3.2.1. Aktivnosti.....	35
3.2.2. Opis aktivnosti	36
3.2.3. Vrednovanje	38
3.3. Primjer GIK-a nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života u odgojnoj-obrazovnoj skupini od 16. do 21. godine	42
3.3.1. Aktivnosti.....	51
3.3.2. Opis aktivnosti.....	51
3.3.3. Vrednovanje	61
4. Literatura.....	64

1. Uvod u predmet

1.1. Opis predmeta

Vještine svakodnevnog života programsko su područje rada koje nastoji integrirati učenikove sposobnosti radi razvijanja radnih navika i usvajanja vještina svakodnevnog života. Samostalnim funkcioniranjem ovi se učenici mogu uključivati u sve aktivnosti svakodnevnog života, izražavati svoje potrebe, želje, misli i odabire.

Poučavanje vještina svakodnevnog života osigurava manju potrebu za podrškom i veću neovisnost učenika. One se odnose na vještine kojima se učenik koristi u okviru svakodnevnih aktivnosti i rutina te osiguravaju njegovu samostalnost. Njihovo poučavanje provodi se u različitim kontekstima i okolinama tijekom cijelog dana te je u njegovoj provedbi ključna suradnja s roditeljima/skrbnicima. Razvoj vještina svakodnevnog života osigurava pristup raznovrsnim okruženjima i iskustvima te povećava kvalitetu života učenika s poremećajem iz spektra autizma.

U procesu učenja i poučavanja nastavnog predmeta Vještina svakodnevnog života potrebno je najprije razumjeti obilježja funkcioniranja učenika s poremećajem iz spektra autizma. Mnoge osobe s poremećajem iz spektra autizma imaju poteškoće u izvršnim funkcijama kao što su organiziranje, planiranje, određivanje prioriteta i donošenje odluka, što utječe na mogućnosti usvajanja vještina svakodnevnog života. Stoga prije samog poučavanja, na temelju sveobuhvatne edukacijsko-rehabilitacijske procjene, treba identificirati korake u njihovu poučavanju.

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života nastoji usmjeriti učenika:

- na razvijanje brige o vlastitoj urednosti i čistoći u svakodnevnim situacijama unutar obiteljskog doma, ustanove i izvan nje
- na razvijanje pozitivnog odnosa prema radnim aktivnostima i obvezama svakodnevnog života
- na sudjelovanje u zajednici razvijajući međuvršnjačke odnose, socijalizaciju i socijalnu komunikaciju
- na razvijanje vještina samozastupanja
- na planiranje slobodnog vremena tijekom dana u zajednici kojoj učenik pripada.

1.2. Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda

Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, zasniva se na ishodima postavljenim sukladno potrebama i interesima svakog pojedinog učenika/ce. Vrednovanje postignuća učenika s poremećajem iz spektra autizma integrativni je dio procesa učenja i poučavanja. Ono podrazumijeva sustavno prikupljanje podataka tijekom procesa učenja te kontinuirano praćenje razvoja znanja, vještina i sposobnosti učenika. Kriteriji vrednovanja određuju se početnom procjenom individualnih kompetencija, mogućnosti i sposobnosti učenika, koja se provodi dostupnim i raspoloživim instrumentima procjene koji sadržavaju aktivnosti vještina svakodnevnog života.

Tijekom određivanja kriterija vrednovanja treba posebnu pažnju obratiti na planiranje onih metoda, strategija učenja i poučavanja te primjerenih vrsta i razina podrške koji će omogućiti učeniku usvajanje ishoda navedenih u kurikulumu. Svi radni zadatci i različite aktivnosti kojim će se učitelj koristiti kao kriterijem vrednovanja, moraju biti prilagođeni razvojnim sposobnostima učenika uz primjerenu vrstu i razinu podrške koja je učeniku potrebna.

Radi unaprjeđenja učenja i napredovanja učenika provodi se vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje (formativno vrednovanje) i vrednovanje naučenog (sumativno vrednovanje).

Vrednovanje za učenje usmjereno je na formativno praćenje učenika radi poticanja nastavka učenja zbog ostvarivanja postavljenih odgojno-obrazovnih ishoda. Ovdje je potrebno odrediti mjerljive parametre vrednovanja učenikovih postignuća prilikom ispunjavanja određenih aktivnosti u odnosu na odgojno-obrazovni ishod. U ovoj vrsti vrednovanja učitelji se mogu koristiti zabilježkama neposrednog praćenja (u e-Dnevniku), obrascima i ljestvicama procjene, učeničkim mapama, opažanjem učenika tijekom različitih oblika rada (individualnog, grupnog...), snimljenim fotografijama i videozapisima (obavezno uz suglasnost roditelja). U vrednovanju za učenje mogu se upotrijebiti i rezultati neke igre; diplome, pohvalnice, medalje; zvijezde i ljestve; zvijezde i želja/nagrada.

Vrednovanje kao učenje odnosi se na samovrednovanje učenikovog rada. Učenici mogu sebi i učiteljima dati povratnu informaciju gestom, vizualnim, usmenim i/ili drugim komunikacijskim kanalom (primjerice, razumio sam, trebam još malo učenja, nisam razumio; bilo mi je najlakše, bilo mi je najteže, sretan sam, nisam sretan). U ponekim je situacijama moguće provesti i vršnjačko vrednovanje tako da učenik dobiva povratnu informaciju suučenika iz razreda podizanjem pločica sa smiješkom. Samovrednovanje je moguće provoditi tako da učenici ispunjavaju obrazac samoprocjene odabirući ili označavajući lice koje prikazuje razinu usvojenosti, prihvatanja i razumijevanja zadatka, odnosno samog sudjelovanja pomoću provjere rasporeda stavljanjem oznaka o izvršenoj aktivnosti ili dijelu aktivnosti. Samovrednovanje neki učenici mogu provoditi i tako da sami sebe fotografiraju u izvođenju neke aktivnosti koristeći se, primjerice, tabletom.

Vrednovanje naučenog provodi se tijekom ili na kraju određenoga planiranog razdoblja radi provjere ostvarivanja planiranih odgojno-obrazovnih ishoda (praćenje praktične izvedbe/ usvojenosti određenog koraka u nekom ishodu/aktivnosti, praćenje praktične izvedbe cijelog ishoda/aktivnosti, prilagođene usmene provjere, pisane provjere (sparivanjem slika, povezivanjem slika ili dopunom dijela koji nedostaje i sl.), predstavljanja ili izvedbe: govorni i razgovorni oblici, praktični radovi, sudjelovanje u projektima, učeničke mape i sl.).

Usvojenost određenoga odgojno-obrazovnog ishoda potrebno je definirati jednom od pet navedenih razina usvojenosti: potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno. Prilikom definiranja te navođenja određene razine usvojenosti ishoda potrebno je navesti i razinu pruženoga primjerenog oblika podrške određenom učeniku tijekom usvajanja istog.

Mogući primjer definiranja razina usvojenosti uz opisno praćenje:

- Potpuno usvojeno - Ostvaruje očekivane ishode u cijelosti prema naučenom modelu podrške
- Većim dijelom usvojeno - Ostvaruje očekivane ishode prema naučenom modelu podrške uz povremeno poticanje u odnosu na ključne dijelove aktivnosti.
- Djelomično usvojeno - Ostvaruje očekivane ishode prema naučenom modelu podrške uz usmjeravanje na ključne dijelove aktivnosti i dodatne poticaje
- Manjim dijelom usvojeno - Ostvaruje očekivane ishode prema naučenom modelu podrške uz često vođenje po svim sastavnicama aktivnosti i česte dodatne poticaje .
- Nije usvojeno - Ne ostvaruje očekivane ishode prema naučenom modelu podrške uz stalno vođenje po svim sastavnicama aktivnosti i stalne dodatne poticaje.

U slučaju da učenik nije usvojio planirane ishode potrebno je ponoviti usvajanje ishoda uz prilagodbu ishoda i/ili metoda rada i/ili vrstu i razinu podrške te strategije učenja i poučavanja.

Za svakog učenika potrebna je prilagodba vrednovanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda koja se odnosi na prilagodbe procesa vrednovanja, prilagodbe ispitnih materijala i sredstava i prilagodbe metoda vrednovanja.

Prilagodba procesa vrednovanja uključuje prilagodbu trajanja ispita, uvođenje stanke tijekom ispita, uporabu pomagala ili pomoć druge osobe te uporabu asistivne tehnologije.

Prilagodba ispitnih materijala i sredstava uključuje, manji broj zadataka, lakše zadatke, slikovne zadatke, uvećani tisak.

Prilagodba metoda vrednovanja uključuje prilagodbu u usmenom ispitivanju te u praktičnom radu.

Elementi vrednovanja u nastavnom predmetu Vještine svakodnevnog života su:

- usvojenost znanja
- usvojenost praktičnih vještina
- praktična primjena usvojenih vještina

Glavni cilj vrednovanja je kontinuirano praćenje napretka učenika te usmjeravanje i motiviranje u skladu s njihovim sposobnostima i interesima te sukladno tome usklađivanje i izmjena Individualnog kurikula ako je to potrebno.

1.3. Opis makrokonceptata predmetnog kurikuluma

Nastavni predmet Vještine svakodnevnog života sadrži četiri domene:

- A. Skrb o sebi – Učenik/ica usvaja svakodnevne aktivnosti osobe higijene, osobne urednosti, uporabe odjeće i obuće uz određene razlike za učenice i učenike. Osobna higijena uključuje razvijanje higijenskih i zdravstvenih navika prepoznavanjem i imenovanjem predmeta za osobnu higijenu, redovito pranje i umivanje, redovito pranje ruku i zubi, pravilnu upotrebu četkice i paste za zube, češljanje i pranje kose, higijenu nosa i ušiju, pranje, čišćenje i rezanje noktiju, izmjenu donjeg rublja, tuširanje i kupanje. Kod djevojaka ona uključuje osobnu higijenu za vrijeme menstruacije, a kod dječaka korištenje britvicom ili brijačim aparatom. Kroz navedene aktivnosti radimo na osamostaljivanju učenika u svakodnevnim aktivnostima skrbi o sebi.
- B. Kultura stanovanja – Učenik/ica razvijaju vještine obavljanja različitih kućanskih poslova te aktivnosti održavanje doma; pripremu jednostavnih i složenijih obroka te pridržavanje higijenskih i socijalno prihvatljivih navika pri različitim svakodnevnim aktivnostima. Učenik/ica uče primjereno konzumirati hranu, zatim korištenje pribora za hranu uporabu i održavanje pribora za jelo, iznošenje hrane na stol, uporabu jednostavnih kuhinjskih aparata; korištenje jednostavnim alatima. Ovo područje svakako uključuje razumijevanje, prihvaćanje i pridržavanje osnovnih pravila ponašanja u različitim društvenim situacijama te kućnog reda škole te razumijevanje i uvažavanje društveno prihvatljivih oblika ponašanja.
- C. Život i sudjelovanje u zajednici – Učenik/ica usvaja znanja iz bliže i dalje okoline koje uključuju obavljanje jednostavnih radnji u kući i školi, održavanje stambenog prostora urednim, kretanje i snalaženje u prometu, kupovinu, upotrebu novca, sudjelovanje u društveno-kulturnim događanjima. Isto tako usvaja i razvija vještine sudjelovanja na zajedničkim događajima (proslave rođendana, blagdani). Učenike se potiče na smisleno provođenje slobodnoga vremena

unutar čega je potrebno uvažavati njihove individualne potrebe i posebne interese te im omogućavati i zadovoljavanje specifičnih senzomotoričkih potreba.

- D. Zdravlje i sigurnost – Učenik/ica razvijaju vještine poznavanja i preferiranja zdrave prehrane. Kroz različite aktivnosti imaju prilike navikavati se na različite vrste, teksture, boje, mirise i okuse hrane s obzirom na moguće postojanje senzorne preosjetljivosti. Učenici usvajaju znanja o mogućim opasnostima u neposrednome okruženju, te razvijaju vještine ponašanja tijekom bolesti. Kroz usvajanje znanja i vještina u području prometa, učenici imaju prilike učiti koristiti se javnim prijevozom te kako se sigurno kretati ulicom. Vještine sigurnosti usvajaju uočavanjem razlika između prihvatljivih i neprihvatljivih oblika ponašanja kao i na koji se način zaštititi i obraniti.

Budući da se sva planirana područja odnose i na aktivnosti koje učenik provodi i kod kuće izuzetno je važna suradnja s roditeljima/skrbnicima te provođenje naučenih aktivnosti i u obitelji i kućnom okruženju. Neke od aktivnosti učenik može provoditi samo kod kuće te je potrebno i roditelje/skrbnike poučiti na koji način da učeniku pomognu u svladavanju određenih vještina i aktivnosti

2. Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

2.1. Strategije učenja i poučavanja

Strategije učenja i poučavanja omogućavaju primjereno i za učenika lakše usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda određenih kurikulumom. Izrazito su važne kod učenika s teškoćama u razvoju, posebno kod učenika s poremećajem iz spektra autizma. Izbor strategija ovisi o jakim i slabim stranama učenika, njegovim interesima i potrebama, preferiranim stilom učenja te odgojno-obrazovnim ishodima.

Učenici s poremećajem iz spektra autizma vještine i aktivnosti svakodnevnog života ne mogu usvojiti samostalno, promatrajući i imitirajući druge osobe, već ih je potrebno svemu poučavati. Zbog toga je važno dobro poznavanje razvojnih osobitosti svakog učenika, njegove jake strane i interese, na kojima treba graditi planirane sadržaje i slabe strane koje treba ojačati. Učitelj samostalno osmišljava sadržaje sukladno odgojno-obrazovnim ishodima, dodatno razrađuje, individualizira i prilagođava pojedine sadržaje te trajanje provedbe prema mogućnostima učenika uvažavajući njegovo predznanje i iskustvo. Stoga je temeljna strategija učenja i poučavanja u nastavnom predmetu Vještine svakodnevnog života iskustveno učenje kojim se koristi i potiče stvaranje novih iskustava. Za usvajanje ishoda nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života koriste se sve didaktičke metode - usmenog izlaganja, razgovora, demonstracije, crtanja i praktičnih radova, koja je i najčešća dok se metoda čitanja i rada na tekstu koristi individualno, samo kod učenika koji to mogu.

Poučavanje nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života odvija se kroz sljedeće četiri domene: Skrb o sebi, Kultura stanovanja, Život i sudjelovanje u zajednici, Zdravlje i sigurnost. Zastupljenost pojedine domene unutar kurikulumu mijenja se s obzirom na dob učenika. U dobnoj skupini od 7. do 10. godine najveći je broj nastavnih sati usmjeren na ostvarivanje ishoda iz područja skrb o sebi i kultura stanovanja. U dobnoj skupini od 11. do 15. godine izjednačava se poučavanje gotovo svih područja, a u dobnoj skupini od 16. do 21. godine najveći je broj sati namijenjen ostvarivanju ishoda iz područja kultura stanovanja. Svaka nova vještina povezuje se i nadograđuje na prethodno naučenu vještinu, a stečene vještine proširuju se i usavršavaju uz neophodno često ponavljanje prethodno naučenih sadržaja.

Odgojno-obrazovni ciljevi i ishodi nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života oblikovani su na način da sustavnim, cjelovitim pristupom učenju i poučavanju vode i usmjeravaju učenika ka stjecanju kompetencija važnih za svakodnevni život i funkcioniranje u dnevnim rutinama i aktivnostima svakodnevnog života. Vještine se povezuju i nadograđuju na prethodno naučene vještine, a stečene vještine proširuju se i usavršavaju. Sadržajima ovoga nastavnog predmeta učenike se vodi tako da se kontinuirano razvija i potiče njihova aktivna uključenost, generalizacija naučenih vještina i njihovo održavanje u složenijim okolnostima stalno ih usmjeravajući ka što većoj razini samostalnosti i manjem stupnju potrebne podrške.

Prilikom usvajanja vještina u sklopu ovoga nastavnog predmeta, moguće je razdijeliti aktivnost na korake, manje zadatke ili pod zadatke. Poučavanje svakoga pojedinačnog koraka i njegovim povezivanjem sa sljedećim korakom pojednostavljuje se zadatak za učenika, dopuštajući mu da se usredotoči na jednu radnju i tako postupno poboljša svoje sposobnosti u određenoj vještini. Pritom treba voditi računa da učenik ima usvojene vještine koje su potrebne za svaki pojedinačni korak.

U poučavanju je važna primjena multimodalnog pristupa. Uključivanje što većeg broja osjetila i zadovoljavanje različitih preferiranih stilova učenja od izrazite je važnosti za usvajanje planiranih ishoda. U navedenom kontekstu nastavne strategije i aktivnosti u nastavi Vještine svakodnevnog života mogu se odnositi na:

- situacijsko učenje
- učenje izdvojenih vještina svakodnevnog života
- učenje uz podršku multimedijских sadržaja
- radno učenje u socijalnom kontekstu

Situacijsko učenje

Odnosi se na učenje u stvarnim i/ili simuliranim situacijama, na način da učenici aktivno sudjeluju u svakodnevnim životno - praktičnim aktivnostima. Naglašava važnost konteksta i okoline unutar koje se određeno učenje odvija. Situacijsko učenje integrira prethodno stečena znanja i vještine i stavlja naglasak na primjenu u stvarnoj situaciji.

Učenje izdvojenih vještina svakodnevnog života

Podrazumijeva uvježbavanje dijelova zadatka koji su izdvojeni od složenijih zadataka i prethodno precizno osmišljeni. Konkretni zadatci omogućuju učenicima da primijene i usavrše određeni postupak (npr. priprema napitka, korištenje aparata za brijanje, postavljanje stola, higijena nakon obroka i dr.). S ciljem što veće uspješnosti učenika, aktivnosti se mogu prilagođavati i ponavljati učeniku. Pri poučavanju je važna upotreba, kad god je to moguće, konkretnih predmeta iz neposredne svakodnevne stvarnosti uz slike, fotografije i sl. Zbog slabije koncentracije pažnje ovih učenika potrebno je češće izmjenjivanje raznovrsnih aktivnosti i strategija poučavanja što potiče zadržavanje pažnje učenika i dovodi do uspješnijeg usvajanja odgojno-obrazovnih ishoda.

Učenje uz podršku pomoću primjene asistivne tehnologije

Korištenjem multimedijских sadržaja kao podršku u nastavi Vještine svakodnevnog života, podrazumijeva korištenje video materijala, digitalnih alata i sadržaja, animacija i prezentacija koji predočavaju autentične situacije. Na ovaj način učenicima je moguće prezentirati zadatak u dijelovima (koracima) ili u cijelosti.

Moguće je koristiti određene komunikacijske softverske sustave: *Boardmaker 7, Grid 3, Podd softwer, Communicator 5* i/ili komunikacijska pomagala: *Recordable talking wall panel, Include radna ploča, Komplet komunikatora 1 i 2, Smooth talker sa razinama, Quick Talker*.

Radno učenje u socijalnom kontekstu

Podrazumijeva učenje svakodnevnih radnji u stvarnim situacijama u kojima se učenici nalaze (posluživanje hrane i pića, čišćenje stambenog prostora...) Unutar radnoga učenja učenici imaju prilike biti aktivni sudionici učenja. Osim toga, unutar ove vrste učenja od izuzetne je važnosti i izvanučionička i terenska nastava koja učenicima omogućava stjecanje znanja i usvajanje vještina u stvarnim životnim situacijama.

2.2. Strategije podrške

Strategije podrške odnose se na:

- prilagodbu odgojno-obrazovnih ishoda,
- prilagodbu pristupa učenja i poučavanja,
- prilagodbu vrednovanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda.

Prilagodba odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj edukacijski rehabilitator za svakog učenika izrađuje Individualizirani kurikulum koji se oslanja na predmetni kurikulum i rezultate edukacijsko-rehabilitacijske procjene. Određuje individualizirane ishode učenja u skladu s individualnim odgojno-obrazovnim potrebama što podrazumijeva određivanje očekivane razine usvojenosti odgojno-obrazovnog ishoda.

Prilagodba pristupa učenja i poučavanja uključuje:

- prilagodbu postupaka učenja i poučavanja (način predstavljanja sadržaja i/ili zahtjeva za izvođenje aktivnosti, vrijeme potrebno za poučavanje, učenje ili obavljanje zadatka, aktivno uključivanje učenika u proces učenja i poučavanja)
- prilagodbu okruženja
- vođenje potpomognute komunikacije i prilagodbu materijala.

Prilagodba vrednovanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda se odnosi na prilagodbu procesa vrednovanja, prilagodbu ispitnih materijala i sredstava i prilagodbu metoda vrednovanja opisanih u poglavlju 1.2. Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda.

Preporuke koje je moguće koristiti kao vrstu podrške u radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma su:

Vizualna podrška

Prvi je i neizostavan oblik podrške koji se koristi u učenju i poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma. Vizualna podrška podrazumijeva upotrebu predmeta, fotografija, crteža i pisane riječi (za učenike koji imaju usvojene vještine čitanja). Vizualna podrška neizostavna je u organizaciji i provedbi rada s učenicima s poremećajem iz spektra autizma te se koristi kroz: rasporede (dnevni raspored, individualni raspored), pravila i upute (poželjni/nepoželjni oblici komunikacije), komunikaciju putem slika (komunikacijska ploča, komunikacijska knjiga, digitalni uređaji poput), suradnju i motivaciju (ploče izbora, prvo onda, token sustav nagrađivanja), organizaciju prostora (označavanje prostora za rad i materijala), izražavanje emocija (vizualni prikazi za učenje emocija i

samoregulacije), poučavanje socijalnih vještina (prikaze socijalnih situacija u slikama) i razvijanje samostalnosti (analiza zadatka). Konačni cilj vizualne podrške jest omogućiti učeniku obavljanje zadatka od početka do kraja bez prisutnosti i nadzora druge osobe, čime se učeniku osigurava prilika za razvoj samostalnosti u radu.

Verbalna (auditivna) podrška

Vrlo je važan oblik podrške za učenike iz spektra autizma zbog specifičnosti u obradi auditivnih podražaja (preosjetljivosti na različite ili određene zvukove i zvučne podražaje koji ih ometaju u svakodnevnim aktivnostima). Verbalna podrška odnosi se na kvalitetu govora učitelja - na visinu, jačinu, ritam, brzinu govora i izražajnu artikulaciju. Također je vrlo važno i verbalno poticanje i usmjeravanje uz postavljanje podpitanja, davanje jasnih, nedvosmislenih i jednostavnih uputa, koristeći pri tome jednostavan, učeniku razumljiv rječnik, uz češće ponavljanje sadržaja te provjeru razumijevanja. Davanje verbalnih uputa učeniku od strane učitelja daje se u odnosu na stupanj samostalnosti učenika. Cilj davanja verbalnih uputa je njihovo postepeno smanjenje koje vodi ka osamostaljivanju učenika pri obavljanju određene aktivnosti/zadatka.

Fizička podrška

Uključuje fizičko vođenje učenika prilikom izvršavanja određenog zadatka ili ponašanja.

Fizička podrška može biti djelomična ili potpuna. Djelomična podrška odnosi se na to da se tijekom procesa učenja koristi u onome opsegu koji podrazumijeva postepeno smanjivanje fizičkom kontakta s učenikom - slabiji fizički dodir. S druge strane, potpuna podrška predstavlja oblik podrške koji uključuje potpuno fizičko vođenje učenika kroz zadatak/ponašanje.

U radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma moguće je koristiti pozicioniranje – kada učenika postavimo pred pripremljeni zadatak s ciljem samostalnog rješavanja istog.

Isto tako moguće je koristiti modeliranje kada je kod učenika usvojena vještina imitacije. Učitelj izvodi korake nekog zadatka ili ponašanja ispred učenika koji prati i ponavlja učiteljeve radnje.

Pokazivanje uključuje gestu ili pokazivanje ispravnog odgovora nakon naloga. Ova podrška uklanja se povećanjem vremena između naloga i pružanja podrške ili pomicanjem prsta sve dalje od ispravnog odgovora.

Ovu vrstu podrške moguće je primjenjivati i od strane pomoćnika u nastavi.

Spoznajna podrška

Podrazumijeva količinu ishoda koju učenik mora svladati u određenom vremenskom razdoblju u skladu s njegovim sposobnostima, ali i prethodno svladanim ishodima. U procesu poučavanja učitelj se koristi poučavanjem od jednostavnijih do složenijih zadataka/aktivnosti, zatim od konkretnih do apstraktnih pojmova. Ova vrsta podrške odnosi se na rastavljanje pojedinačnog složenog zadatka na manje dijelove/korake ili manji broj zadataka.

Strukturiranje vremena, prostora i aktivnosti

Odnosi se na strukturiranje vremena u neposrednom radu s učenicima kroz duže ili kraće vrijeme aktivnosti, pauze, dnevne, tjedne i mjesečne rasporede obaveza, podjelu i označavanje prostora prema aktivnostima, organiziranost materijala, najave pojedine aktivnosti, rutine, plan/redoslijed aktivnosti, označavanje izvršenog, pripreme i najava prijelaza iz aktivnosti u aktivnost.

Prilikom organizacije prostora potrebno je kreirati okruženje koje je usmjereno na učenika, uzimajući u obzir njegove senzoričke potrebe (vestibularne, proprioceptivne, taktilne, auditivne, vizualne, olfaktorne i gustavne).

Socijalna i emocionalna podrška

Socijalna podrška uključuje motivaciju učenika, poticanje učenika na izvršavanje zadatka te pohvalu za svaki dobro napravljeni zadatak. Davanjem pozitivne povratne informacije utječemo na izgradnju pozitivne slike o sebi. Osim toga, socijalna podrška uključuje postavljanje i poštivanje dogovora/ razrednih pravila te samoregulaciju - jačanje fokusa na određeno ponašanje u socijalnim situacijama. Emocionalna podrška odnosi se na pružanje sigurnog, poticajnog i razumijevajućeg okruženja. Njome se nastoji smanjiti moguće frustracije i tjeskobu učenika s ciljem izgradnje podržavajućeg odnosa s učenikom ali i stvaranjem okruženja koje će učenici percipirati svojim sigurnim i poznatim mjestom.

Podrška pomoću primjene asistivne tehnologije

Odnosi se na primjenu informacijsko komunikacijske tehnologije u neposrednom radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma. Ono uključuje korištenje niskotehnoloških i visokotehnoloških uređaja u neposrednom radu. Asistivna tehnologija uključuje sve uređaje, opremu, računalne programe ili druge proizvode za povećanje, održavanje ili poboljšavanje funkcionalnih sposobnosti učenika s teškoćama. Pri uporabi asistivne tehnologije potrebno je učenike pripremiti i poučiti za rad s pojedinim uređajima, a zatim i aplikacijama koje će koristiti.

Vrstu podrške učitelj primjenjuje sukladno odgojno-obrazovnim potrebama učenika, njegovim interesima, odgojno-obrazovnim ishodima.

3. Primjeri za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života

U nastavku slijedi prikaz primjera Godišnjeg izvedbenog kurikula (GIK) s osnovnim sastavnicama. Svaki učitelj u obvezi je na početku svake školske godine izraditi GIK s njegovim osnovnim sastavnicama. Uz osnovne sastavnice učitelj može, a ne mora, proširiti GIK dodatnim elementima poput podtema, aktivnosti, podrške i vrednovanja ukoliko je to praktično za organizaciju njegovog neposrednog rada. Nadalje, predloženo je nekoliko primjera aktivnosti za usvajanje ishoda koje služe kao poticaji za kreiranje mnogih drugih aktivnosti u skladu s dosjetljivosti učitelja i osobitostima i potrebama njegovih učenika. Također su predložene aktivnosti za provedbu vrednovanja ostvarenosti ishoda kroz tri pristupa vrednovanju. Važno je dovoljno vremena posvetiti poučavanju, uvježbavanju i generalizaciji vještina, odnosno postupnom dovođenju učenika do primjenjivosti vještina u svakodnevnom životu. Kod procjene je važno naglasak staviti i na to prepoznaje li učenik situacije u kojima obvezno treba obaviti aktivnosti osobne higijene te poznaje li potreban pribor za obavljanje aktivnosti osobne higijene.

U daljnjem dijelu ovih smjernica prikazani su okvirni primjeri godišnjih izvedbenih kurikula. Budući kako su to samo izdvojeni primjeri (prijedlozi), prikazani GIK-ovi nisu namijenjeni općoj generalizaciji i primjeni kroz sva tri ciklusa predmetnih kurikula Socijalizacija i Socijalne vještine za sve učenike koji se školuju po ovom programu. Temeljni dokument za planiranje i izradu GIK-ova jest Posebni nastavni program za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s teškoćama u razvoju i Posebni nastavni program za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života za učenike s poremećajem iz spektra autizma za osnovnu školu koji je donesen Odlukom Ministarstva znanosti i obrazovanja (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_04_42_743.html).

Učitelj ima obvezu primjene zadanih sastavnica GIK-a kao što su: naziv predmetnog kurikula, razvojni ciklus (dobna skupina), godišnji broj sati te mjesečnu razradu kroz teme, broj sati, odgojno-obrazovne

ishode, razradu ishoda i povezanost s međupredmetnim temama, u formi koju samostalno odabere (misli se na grafički izgled samog GIK-a).

Međutim, učitelj ima autonomiju i samostalno odabire nazive mjesečnih tema i sadržaje kojima će ostvariti odgojno-obrazovne ishode. Mjesečni broj sati prilagođava se kalendaru školske godine te rasporedu sati. Također, učitelj samostalno odabire odgojno-obrazovne ishode iz temeljnog dokumenta kurikula i raspoređuje ih po mjesecima. U temeljnom dokumentu kurikula prikazana je predložena razrada ishoda, a učitelj, po potrebi i poštujući razvojne osobitosti učenika, može dodatno razraditi svaki pojedini ishod.

Međupredmetne teme ugrađuju se u kurikule pojedinih razvojnih ciklusa prema Kurikulima međupredmetnih tema za redovne osnovne i srednje škole i to na način da 1. razvojni ciklus (7-10 godina) sadržava međupredmetne teme 1. i 2. razreda osnovne škole, 2. razvojni ciklus (11-15 godina) sadržava međupredmetne teme 3., 4. i 5. razreda osnovne škole te 3. razvojni ciklus (16-21 godine) sadržava međupredmetne teme 6., 7. i 8. razreda osnovne škole. Očekivanja međupredmetnih tema u sva tri ciklusa dodatno se prilagođavaju mogućnostima i osobitostima učenika.

Individualizirani kurikulum

Individualizirani kurikulum (IK) ključni je dokument za prilagodbu odgojno-obrazovnih sadržaja učenicima s teškoćama u razvoju. Izrađuje ga edukacijski rehabilitator ili predmetni učitelj u suradnji sa stručnim suradnicima škole s ciljem da se svakom učeniku osigura primjerena podrška tijekom učenja, poučavanja i vrednovanja njegovih postignuća.

U planiranju individualiziranog kurikula ključna su tri koraka:

1. početna procjena odgojno-obrazovnih i razvojnih potreba učenika,
2. planiranje prilagođenih odgojno-obrazovnih ishoda, individualiziranih postupaka i strategija podrške i vrednovanja te
3. vrednovanje ostvarenosti prilagođenih odgojno-obrazovnih ishoda.

Planiranje IK-a započinje procjenom odgojno-obrazovnih i razvojnih potreba učenika. Tijekom ovog koraka prikupljaju se podaci o učenikovim snagama, slabostima i specifičnim potrebama kako bi se odredila početna razina njegovih sposobnosti te područja koja zahtijevaju prilagodbe i podršku. Sljedeći korak uključuje detaljno planiranje prilagodbe odgojno-obrazovnih ishoda, individualizirane podrške i prilagodbi u učenju, poučavanju i vrednovanju. To podrazumijeva definiranje strategija, metoda i resursa koji će pomoći učeniku u ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda. Na kraju, kroz kontinuirano vrednovanje prati se napredak učenika i procjenjuje ostvarivanje planiranih ishoda, što omogućuje dodatne prilagodbe i usklađivanje sadržaja IK-a s potrebama učenika.

Individualiziranim kurikulumom osigurano je kontinuirano praćenje učenikovog napretka te fleksibilnost u prilagodbi sadržaja, metoda i aktivnosti. Ukoliko učenik ne postigne ishode predviđene IK-om, planiraju se dodatne prilagodbe i aktivnosti kako bi se omogućio razvoj potrebnih vještina i znanja, oslanjajući se na sadržaje relevantne za njegovu razvojnu i kronološku dob.

3.1. Primjer GIK-a nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života u odgojnoj-obrazovnoj skupini od 7. do 10. godine

Najveća zastupljenost u odgojno-obrazovnoj skupini od 7. do 10. godine su domene Skrb o sebi i Kultura stanovanja s 28 %, zatim domena Život i sudjelovanje u zajednici s 24 % te domena Zdravlje i sigurnost s 20 %.

GODIŠNJI IZVEDBENI KURIKULUM	
NASTAVNI PREDMET:	VJEŠTINE SVAKODNEVNOG ŽIVOTA
BROJ SATI	140

MJESEC	TEMA	Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda
RUJAN 13	U ŠKOLI	PP SKA VSŽ C.1.1. Učenik prepoznaje namjenu pojedine prostorije u školi i u svojem domu	- prepoznaje prostorije u školi - imenuje osobe koje rade u školi - prepoznaje namjenu pojedine prostorije u školi - nabraja prostorije u svojem domu
		PP SKA VSŽ D.1.4. Učenik primjenjuje pravila sigurnog kretanje u školi i neposrednoj blizini	- razlikuje površine kojima se kreće - prihvaća kretanje različitim površinama - slijedi vizualne oznake sigurnog kretanja po školi
		PP SKA VSŽ D.1.5. Učenik primjenjuje razredna pravila ponašanja	- prepoznaje svoju učionicu - prepoznaje i prihvaća svoje mjesto u učionici - prepoznaje svoje prijatelje iz učionice - prihvaća da u usta ne stavlja nejestivo - slijedi razredna pravila ponašanja
LISTOPAD 17	MOJE TIJELO I JA	PP SKA VSŽ A.1.2. Učenik obavlja osnovnu higijenu	- izvodi aktivnost pranja ruku - koristi se papirnatim ručnikom za brisanje ruku - izvodi aktivnost pranja zubi - prihvaća pomoć odrasle osobe u provedbi aktivnosti osobne higijene
		PP SKA VSŽ A.1.3. Učenik prepoznaje riječi povezane s osobnom higijenom	- prepoznaje riječi povezane s izvođenjem aktivnosti osobne higijene - pranjem ruku, pranjem zubi, češljanjem - povezuje riječ i aktivnost koju ona označava - najavljuje potrebu obavljanja nužde
	PROSTORIJE U ŠKOLI	PP SKA VSŽ B.1.1. Učenik se primjereno ponaša za stolom tijekom obroka	- slijedi unaprijed odrađena pravila ponašanja za stolom tijekom obroka - sjedi za stolom za vrijeme obroka - koristi se priborom za jelo na primjereni način

STUDENI 15			- izvodi aktivnost pranja ruku prije i nakon obroka
		PP SKA VSŽ C.1.1. Učenik prepoznaje namjenu pojedine prostorije u školi	- prepoznaje prostorije u školi - prepoznaje namjenu pojedine prostorije u školi
	ZAJEDNO U BLAGOVAONICI	PP SKA VSŽ A.1.4. Učenik uzima obroke, jede i pije	- izražava/pokazuje da je gladan i žedan - prihvaća različite vrste hrane s obzirom na teksturu, boju, miris i okus - koristi se slamkom, čašom ili šalicom za uzimanje napitaka - koristi se priborom za jelo - prihvaća pomoć odrasle osobe u provedbi aktivnosti hranjenja i uzimanja pića
		PP SKA VSŽ A.1.5. Učenik prepoznaje riječi povezane s hranjenjem i uzimanjem obroka	- prepoznaje riječi povezane s izvođenjem aktivnosti hranjenja i uzimanja hrane - povezuje riječ i aktivnost koju ona označava - prepoznaje sintagmu Dobar tek! ili Uslast! - prepoznaje koncept čekanja na red u blagovaonici
		PP SKA VSŽ B.1.1. Učenik se primjereno ponaša za stolom tijekom obroka	- slijedi unaprijed određena pravila ponašanja za stolom tijekom obroka - sjedi za stolom za vrijeme obroka - koristi se priborom za jelo na primjeren način - izvodi aktivnost pranja ruku prije i nakon obroka
		PP SKA VSŽ B.1.2. Učenik prepoznaje i koristi se kuhinjskim posuđem	- prepoznaje hranu koja se jede priborom za jelo - povezuje slikovni prikaz pribora za jelo sa stvarnim predmetima - koristi se priborom za jelo

		PP SKA VSŽ B.1.3. Učenik prepoznaje i koristi se kuhinjskim posuđem	- prepoznaje mjesto na kojemu se nalazi kuhinjsko posuđe - prepoznaje kuhinjsko posuđe - sparuje slikovne prikaze posuđa sa stvarnim predmetima - razlikuje predmete prema njihovoj namjeni - ulijeva vodu u čašu i/ili šalicu
PROSINAC 12	U KUHINJI	PP SKA VSŽ B.1.3. Učenik prepoznaje i koristi se kuhinjskim posuđem	- prepoznaje mjesto na kojemu se nalazi kuhinjsko posuđe - prepoznaje kuhinjsko posuđe - sparuje slikovne prikaze posuđa sa stvarnim predmetima - razlikuje predmete prema njihovoj namjeni - ulijeva vodu u čašu i/ili šalicu
		PP SKA VSŽ B.1.6. Učenik razvrstava kuhinjski pribor i kuhinjsko posuđe na odgovarajuća mjesta u kuhinji	- prepoznaje mjesta u kuhinji na kojima se nalazi kuhinjski pribor i kuhinjsko posuđe - razvrstava kuhinjski pribor na odgovarajuća mjesta u kuhinji - razvrstava kuhinjsko posuđe na odgovarajuća mjesta u kuhinji
	ZIMSKI BLAGDANI	PP SKA VSŽ C.1.4. Učenik prepoznaje običaje uz pojedine blagdane	- prepoznaje osnovna obilježja blagdana Božića - opisuje proslavu Božića u svojoj obitelji
SIJEČANJ 15	MOGU TO SAM(A)	PP SKA VSŽ A.1.2. Učenik obavlja osnovnu higijenu	- izvodi aktivnost pranja ruku - koristi se papirnatim ručnikom za brisanje ruku - izvodi aktivnost pranja zubi - prihvaća uporabu zahoda u kući i u školi - koristi se zahodom u kući i u školi - prihvaća pomoć odrasle osobe u provedbi aktivnosti osobne higijene

		PP SKA VSŽ A.1.4. Učenik uzima obroke, jede i pije	- izražava/pokazuje da je gladan i žedan - prihvaća različite vrste hrane s obzirom na teksturu, boju, miris i okus - koristi se slamkom, čašom ili šalicom za uzimanje napitaka - koristi se priborom za jelo - prihvaća rutine uzimanja obroka tijekom dana - prihvaća pomoć odrasle osobe u provedbi aktivnosti hranjenja i uzimanja pića
		PP SKA VSŽ B.1.2. Učenik prepoznaje pribor za jelo i njime se koristi	- prepoznaje pribor za jelo - koristi se priborom za jelo
		PP SKA VSŽ B.1.3. Učenik prepoznaje i koristi se kuhinjskim posuđem	- prepoznaje kuhinjsko posuđe - sparuje slikovne prikaze posuđa sa stvarnim predmetima - razlikuje predmete prema njihovoj namjeni
VELJAČA 12	SIGURNO KRETANJE	PP SKA VSŽ D.1.4. Učenik primjenjuje pravila sigurnog kretanja u školi i neposrednoj okolini	- prihvaća kretanje različitim vrstama površina - slijedi upute i oznake u kretanju prostorom u školi i u okolini škole - slijedi vizualne oznake sigurnog kretanja u školi - mirno prelazi cestu uz odraslu osobu
	ODJEĆA OKO NAS	PP SKA VSŽ A.1.1. Učenik prepoznaje riječi kojima imenujemo odjeću i obuću te aktivnosti oblačenje i svlačenje	- prepoznaje riječi kojima se imenuje odjeća - prepoznaje riječi kojima se imenuje obuća - prepoznaje riječi kojima se imenuju radnje povezane s oblačenjem i svlačenjem - prepoznaje riječi kojima se imenuju radnje povezane s obuvanjem i izuvanjem
		PP SKA VSŽ A.1.6. Učenik prepoznaje odjeću i obuću i njezinu funkciju	- prepoznaje osnovne odjevne predmete - prepoznaje obuću

	NAUČIO SAM	PP SKA VSŽ D.1.1. Učenik uz podršku skrbi o osobnoj higijeni	- prepoznaje situacije kada obvezno mora oprati ruke - primjereno se koristi toaletnim priborom - pravilno se koristi rupčićem - pravilno se koristi ubrusom za vrijeme i poslije obroka - odlaže rupčić i ubrus nakon uporabe na za to predviđeno mjesto
OŽUJAK 16	ODIJEVANJE KORAK PO KORAK	PP SKA VSŽ A.1.1. Učenik prepoznaje riječi kojima imenujemo odjeću i obuću te aktivnosti oblačenje i svlačenja	- prepoznaje riječi kojima se imenuje odjeća - prepoznaje riječi kojima se imenuje obuća - prepoznaje riječi kojima se imenuju radnje povezane s oblačenjem i svlačenjem - prepoznaje riječi kojima se imenuju radnje povezane s obuvanjem i izuvanjem
		PP SKA VSŽ A.1.6. Učenik prepoznaje odjeću i obuću i njezinu funkciju	- prepoznaje osnovne odjevne predmete - prepoznaje dijelove osnovnih odjevnih predmeta - prepoznaje obuću - izvodi aktivnost oblačenja i svlačenja gornjih i donjih dijelova odjeće - izvodi aktivnost obuvanja i izuvanja cipela - prihvaća pomoć odrasle osobe u provedbi aktivnosti oblačenja i svlačenja - prihvaća pomoć odrasle osobe u provedbi aktivnosti obuvanja i izuvanja
TRAVANJ 16	SVIJET OKO MENE	PP SKA VSŽ C.1.2. Učenik prepoznaje članove svoje obitelji	- prepoznaje članove svoje obitelji - imenuje članove svoje obitelji
		PP SKA VSŽ C.1.3. Učenik prepoznaje i imenuje jednostavne aktivnosti u svom domu	- imenuje jednostavne aktivnosti u svom domu - odabire slike aktivnosti koje on izvodi u svom domu
		PP SKA VSŽ C.1.4. Učenik prepoznaje običaje uz pojedine blagdane	- prepoznaje osnovna obilježja blagdana Uskrsa - opisuje proslavu Uskrsa u svom domu

SVIBANJ 16	MOJA OBITELJ	PP SKA VSŽ C.1.2. Učenik prepoznaje članove svoje obitelji	- prepoznaje članove svoje obitelji - imenuje članove svoje obitelji
		PP SKA VSŽ C.1.3. Učenik prepoznaje i imenuje jednostavne aktivnosti u svom domu	- imenuje jednostavne aktivnosti u svom domu - odabire slike aktivnosti koje on izvodi u svom domu - sparuje sliku neke aktivnosti sa slikom člana obitelji koji obavlja tu aktivnost
LIPANJ 8	LJETO JE PRED NAMA, RADITI ĆEMO SVE ŠTO SMO NAUČILI	PP SKA VSŽ A.1.2. Učenik obavlja osnovnu higijenu	- izvodi aktivnost pranja ruku - oponaša obrasce postupanja prilikom kihanja i kašljanja
		PP SKA VSŽ A.1.4. Učenik uzima obroke, jede i pije	- primjenjuje pravilan odnos prema hrani - prihvaća različite vrste hrane - koristi se priborom za jelo
		PP SKA VSŽ A.1.6. Učenik prepoznaje odjeću i obuću i njezinu funkciju	- prepoznaje osnovne odjevne predmete - izvodi aktivnost oblačenje i svlačenje - izvodi aktivnost obuvanja i izuvanja
		PP SKA VSŽ B.1.1. Učenik se primjereno ponaša za stolom tijekom obroka	- sjedi za stolom za vrijeme jela - slijedi unaprijed određena pravila ponašanja za stolom
		PP SKA VSŽ B.1.2. Učenik prepoznaje pribor za jelo i njime se koristi	- prepoznaje hranu koja se jede priborom za jelo - koristi se priborom za jelo - prepoznaje sintagmu Dobar tek!
		PP SKA VSŽ C.1.2. Učenik prepoznaje članove svoje obitelji	- prepoznaje članove svoje obitelji - imenuje članove svoje obitelji
		PP SKA VSŽ C.1.4. Učenik prepoznaje običaje uz pojedine blagdane	- prepoznaje osnovna obilježja pojedinih blagdana - opisuje proslavu blagdana u svojoj obitelji
		PP SKA VSŽ D.1.5. Učenik primjenjuje razredna pravila ponašanja	- prepoznaje svoju učionicu - prepoznaje svoje prijatelje iz učionice - prihvaća da u usta ne stavlja nejestivo - slijedi razredna pravila ponašanja

3.1.1. Aktivnosti

Primjena osnovnih higijenskih vještina u aktivnostima svakodnevnoga života početak je razvoja brige o vlastitoj urednosti i čistoći unutar obiteljskog doma, ustanove i izvan nje. Na primjeru aktivnosti za ostvarivanje ishoda *PP SKA VSŽ A.1.2. Učenik obavlja vlastitu higijenu*, poučavanje se usmjerava na samostalno izvođenje aktivnosti osobne higijene. Ono se odnosi na aktivnosti pranja ruku, korištenja ubrusa, pranje zubi te korištenje toaleta u obiteljskom okruženju i izvan njega. Prilikom poučavanja ovih vještina, važno je primjenjivati principe postupnosti, zornosti, praktične primjenjivosti, primjerenosti te učenikove aktivnosti i interesa. Uz to, posebnu je pažnju potrebno obratiti na učenikovo pretjerano reagiranje, kao i odsutnost reakcije na pojedini senzorni podražaj te individualizirati pristup u radu. Ove vještine potrebno je razvijati od najranije dobi, najprije unutar obiteljskog okruženja, a zatim i izvan njega s ciljem potpune generalizacije.

3.1.2. Opis aktivnosti

Aktivnost 1. Pokretna igra uz pjesmu

Opis. Aktivnosti obavljanja vlastite higijene nisu novina s kojom se učenik prvi puta susreće u kontekstu ustanove koju pohađa stoga se ova vrsta aktivnosti primjenjuje svakodnevno nakon obroka, sata likovne i glazbene kulture, dolaska izvana i sl. Potrebno je obratiti pažnju na specifičnosti senzornog funkcioniranja svakog od učenika prilikom izvođenja ovih aktivnosti.

Struktura. Prostor učionice strukturiran je na način koji odgovara svakodnevnim potrebama radi lakšeg i boljeg funkcioniranja skupine. Važno je osigurati blizinu sanitarnog čvora koji je neophodan za obavljanje aktivnosti osobne higijene. U učionici je osiguran prostor za zajednički rad ili tzv. grupni način rada. Osim toga, svaka radna jedinica označena je sa fotografijom učenika i vizualnim rasporedom. Moguće je koristiti Pričajući raspored.

Uvod: Učiteljica pozdravlja učenike te ih verbalno i uz slikovno potkrepljenje poziva na tepih gdje se odvija prva uvodna aktivnost. Učiteljica pušta pjesmicu – *Perimo ruke pravilno, dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=cB7LgVEg1QU&t=2s>*, koju izvodi pokretima – koraci u pranju ruku. Učenici slušaju pjesmicu dva do tri puta. Kod ponovnog slušanja pjesmice poželjno je da učenici imitiraju pokrete učitelja uz onaj oblik podrške koji je u skladu s potrebama učenika (fizičko vođenje, pozicioniranje...) pri čemu učitelj ima ulogu da ispravi krivo izvođenje pokreta te ih kontrolira ih on kontrolira kao uvod u daljnje aktivnosti.

Važno je ostaviti dovoljno vremena da se učenici opuste i uključe u ovu aktivnost koja ima za cilj uvesti i osvijestiti učenike o važnosti obavljanja aktivnosti osobne higijene. Na kraju svih aktivnosti važno je provesti vrednovanje kako je opisano i predloženo niže u tekstu.

Glavni zadaci: Nakon uvoda učitelj ponavlja s učenicima kada peremo ruke, gdje se peru ruke i što je sve potrebno za pranje ruku. Učitelj koristi slikovne prikaze na kojima su prikazani sami učenici tijekom boravka u školi (prije obroka, nakon dolaska izvana, nakon korištenja maramice za nos i sl.). Svaki učenik lijepi sličicu na mjesto predviđeno na ploči (kada pere ruke). Nakon toga učitelj učenicima postavlja pitanje “Gdje se peru ruke ?” te nakon što učenici odgovore postavlja pitanje “Što nam je potrebno za pranje ruku?” Koristi vizualne kartice na kojima su prikazani voda, sapun, ručnik.

Uz pomoć slikovnih prikaza: *dolaska učenika u školu, odlazak na užinu, obavljanje nužde, maženje životinja* i dr. podsjećamo učenike kada peremo ruke. Učenicima je moguće ponuditi i slikovni prikaz nekih drugih aktivnosti poput *čitanja, korištenje tableta* i sl. te od učenika tražiti da izaberu aktivnost prije ili iza kojih je potrebno prati ruke.

Učitelj će učenicima ponuditi slike prostorija u školi i u kući te će neverbalni učenici izabrati sliku prostoriju u kojoj peremo ruke. To u školi može biti i učionica, jer i učionice imaju umivaonik pa učenici tamo peru ruke.

GDJE PEREMO RUKE?

U KUPAONICI

U KUHINJI

U UČIONICI

Slika 1 Vizualni prikaz prostorija u školi

Pribor za pranje ruku nalazi se na klupi i učenici imenuju vodu, sapun i ručnik, odnosno papirnati ubrus. Neverbalnim učenicima učitelj daje uputu da pokažu predmete koji se koriste pri pranju ruku. Kako učenici bolje uče i pamte kada za usvajanje nekog pojma koriste sva osjetila, potrebno je da svaki učenik vidi, opipa i pomiriši određeni predmet. Uz pomoć potpitanja učenici mogu i opisati predmet: “*Kakav je sapun?*” Sapun je gladak. “*Miriše li sapun?*” Sapun lijepo miriše. Pri tome demonstriramo mirisanje i pitamo učenike s čime smo mirisali sapun. Na taj način ponavljamo i utvrđujemo i prethodno stečeno znanje o osjetilima.

Zaključak: Učenici su upoznati s prostorijom u kojoj peremo ruke, priborom za pranje ruku i situacijama kada obavezno trebamo oprati ruke.

Aktivnost 2. Perem ruke

Opis. Ova aktivnost središnja je aktivnost u kojoj se ostvaruje glavni cilj ovoga ishoda. Potrebno je osigurati strukturirano i predvidivo okruženje za učenike te pripremiti potrebne predmete koji su neophodni za pranje ruku: sanitarni čvor, tekući ili kruti sapun (vodeći se učenikovim afinitetom i prethodnim iskustvom uporabe vrste sapuna), ručnik i papirnati ubrus.

Struktura. Prostor sanitarnog čvora ili učionice s umivaonikom strukturiran je na način koji odgovara svakodnevnim potrebama radi lakšeg i boljeg funkcioniranja skupine. U sanitarnom čvoru se obvezno

nalazi vizualna podrška za sve aktivnosti koje se tamo obavljaju, a u učionici kod umivaonika nalazi se vizualna podrška na kojoj je prikazana aktivnost za pranje ruku.

Podrška. Učenici se uključuju u aktivnost individualno te ih se potiče na interakciju uz primjenu odgovarajuće razine podrške: verbalne upute, demonstracija, pozicioniranje, fizičko vođenje učenika prilikom izvođenja pokreta pranje i brisanja ruku, usmjeravanje pažnje na aktivno slušanje, verbalno poticanje i dr. Ukoliko učenik ima podršku pomoćnika u nastavi ili komunikacijskog posrednika, važno je dati jasne upute o cilju svake aktivnosti radi davanja prihvatljivog oblika podrške učeniku. Učenicima koji nisu usvojili sve korake u izvođenju aktivnosti pranja ruku i korištenje ručnika ili papirnatoг ubrusa (otkini ubrus, obriši ruke, baci ubrus u kantu za smeće) pristupa se na način da im se pruža vizualna podrška kroz raščlambu aktivnosti pranja i brisanja ruku na pojedine korake. Poučavanju ove aktivnosti pristupa se kroz nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka.

Uvod: Učitelj/ica najavljuje aktivnost pranja ruku koja će se odvijati u sanitarnome čvoru koji je u neposrednoj blizini razreda ili u učionici ako se u njoj nalazi umivaonik. Koristi vizualne oznake i vizualne smjernice u prostoru sanitarnog čvora (mogućnost korištenja pričajućih gumba/sklopki, zidnog rasporeda). Učenici odlaze do sanitarnog čvora i umivaonika noseći svatko svoj ručnik uz obrazloženje učitelja da svaki učenik za osobnu higijenu koristi vlastite predmete. Učiteljica imenuje svaki predmet koji koristimo u aktivnosti pranja ruku. Potiče učenike na imenovanje i/ili pokazivanje predmeta.

Glavni zadaci: Nakon ove aktivnosti, učitelj/ica daje svakome od učenika sliku jednog predmeta/stvari koja je potrebna tijekom obavljanja higijene ruku. Učenici uparuju sliku sa stvarnim predmetom. Učiteljica najavljuje pranje ruku te individualno svaki učenik imitirajući učitelja i uz vizualnu podršku pojedinog koraka pranja ruku obavlja aktivnost pranja ruku.

Slika 2 Slikovni prikaz koraka aktivnosti pranja ruku

Piktogrami preuzeti s <https://arasaac.org/>

Zaključak: Učenici izvode aktivnost pranja ruku.

Aktivnost 3. Brišem ruke

Opis. Aktivnost brisanja ruku nadovezuje se na prethodnu aktivnost pranja ruku. Prilikom izvođenja aktivnosti brisanja ruku, potrebno je voditi računa o senzornim specifičnostima učenika te u odnosu na njih, osigurati korištenje ručnika ili papirnatoг ubrusa.

Struktura. Prostor učionice strukturiran je na način koji odgovara svakodnevnim potrebama radi lakšeg i boljeg funkcioniranja skupine. U učionici je osiguran prostor za zajednički rad ili tzv. grupni način rada. Osim toga, svaka radna jedinica označena je s fotografijom učenika i vizualnim rasporedom. Moguće je koristiti pričajuće rasporede, pametnu ploču.

Uvod: Učitelj/ica najavljuje korištenje ubrusa/ručnika nakon aktivnosti pranja ruku. Koristi vizualni raspored u kojemu je naznačeno korištenje ubrusa i/ili ručnika kao sljedeći korak nakon pranja ruku. Imenuje ubrus/ručnik te daje svakome od učenika na dodirne navedene predmete.

Zaključak: Učenici izvode aktivnost brisanja ruku.

Slika 3. Slikovni prikaz koraka aktivnosti brisanja ruku

Aktivnost 4. Završna aktivnost Priča u slikama Peremo ruke

Opis. Završna aktivnost ovoga sata je aktivnost čitanja priče u slikama. Ovu aktivnost učitelj može pripremiti na način da izradi priču koja će sadržavati slikovne prikaze učenika u stvarnoj situaciji pranja ruku u obiteljskom i/ili školskom okruženju ili se koristiti već dostupnim materijalima. Priča u slikama može, osim u tiskanom obliku biti ponuđena u digitalnome obliku – ovisno o sposobnostima i preferencijama učenika. Osim toga, priča se može plastificirati i obogatiti sadržajima koje će učenici moći zalijepiti/odlijepiti te na taj način odgovarati na postavljena pitanja.

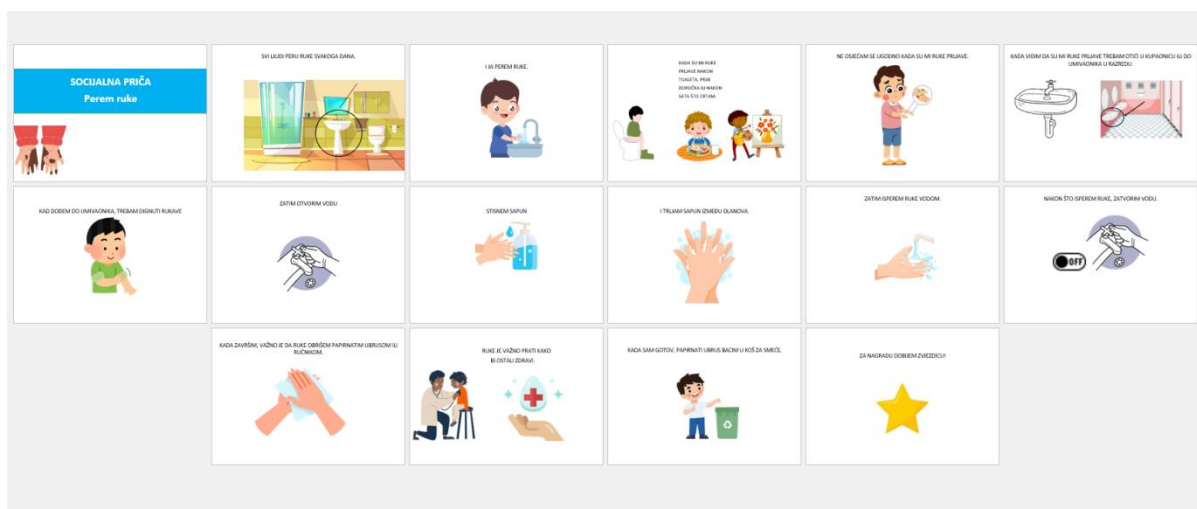
Struktura. Aktivnost se izvodi u učenicima poznatom okruženju u kojemu borave svakodnevno - učionica. Na mjestu za zajednički aktivnost učitelj/ica učenicima prikazuje priču u slikama.

Podrška. Učenici se uključuju u zajedničku aktivnost čitanja priče. Koristiti konkretizirane vizualne prikaze u sliko priči (po mogućnosti fotografije stvarnih predmeta koje učenici koriste u svakodnevnome obavljanju aktivnosti pranja i brisanja ruku. Ukoliko učenik ima podršku pomoćnika u nastavi ili komunikacijskog posrednika, važno je dati jasne upute o cilju svake aktivnosti radi davanja prihvatljivog oblika podrške učeniku.

Uvod: Nakon aktivnosti pranja i brisanja ruku učitelj/ica poziva učenike za njihove radne jedinice te uz pomoć dnevnog rasporeda najavljuje aktivnost čitanja Priče u slikama “Peremo ruke”. Učenicima priču čita dva puta nakon čega učenicima postavlja pitanja na koja oni odgovaraju verbalno ili uz vizualnu podršku.

Glavni zadaci: Učenici čitaju priču u slikama te odgovaraju na postavljena pitanja davanjem odgovora (verbalno) ili uz podršku slikovnih kartica. Na kraju priče, učenici rješavaju ponuđene zadatke.

Zaključak: Zajedničko pospremanje radnih jedinica. Završetak aktivnosti sata Vještine svakodnevnog života.

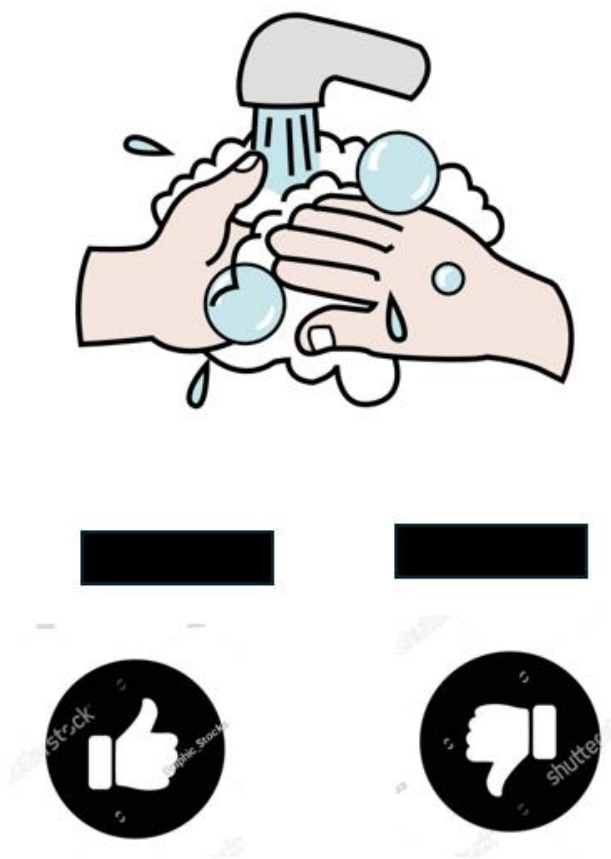

Slika 4. Vizualni prikaz priče u slikama “Perem ruke”

3.1.3. Vrednovanje

Vrednovanje za učenje postiže se tijekom cijele aktivnosti prateći i usmjeravajući učenikov rad te pohvaljivanjem svakog učenikovog pokušaja. Povratne informacije učeniku mogu uključivati sljedeće izjave: “Jako dobro pereš ruke!” ili “Bravo!” “Vidim koliko se trudiš!”. Ovaj pristup vrednovanju uključuje gestovne povratne informacije učeniku da dobro radi.

Vrednovanje kao učenje zahtjeva dobivanje odgovora o učenikovo percepciji učenja. To se može postići jednostavnim priborima za procjenu sviđanja ili razine zadovoljstva radom odabirom emotikona i pridruživanjem slici aktivnosti koju procjenjujemo.

Slika 4. Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje naučenog može se provoditi nakon određenog vremena poučavanja. Primjeri aktivnosti vrednovanja naučenog trebaju biti na razini primjerenoj individualnim sposobnostima učenika:

- izdvojiti po jedan predmet koji se koristi u higijeni ruku, potaknuti učenika da svaki vrati na pripadajuće mjesto označeno slikom predmeta
- upariti jedan predmet koji se koristi u higijeni ruku s vizualnim prikazom (asistivna tehnologija: pričajuci gumbi, pričajuci sklopke, Board maker 7)
- dati učeniku slike koje prikazuju korake izvođenja aktivnosti, izostaviti jedan korak – učenik mora izabrati koji je to od ponuđenih i zalijepiti (staviti sliku, asistivna

tehnologija – pričajući raspored u kojemu je potrebno staviti korak koji je izostavljen, Board maker 7)

- rješavanje radnog listića koji uključuje zadatke koji se odnose na: kada perem ruke, s čime perem ruke, gdje perem ruke (rezanje i lijepljenje, asistivna tehnologija - GRID 3 složiti zadatke, Board maker 7).

KOJI KORAK NEDOSTAJE? IZREŽI I ZALJEPI NA ODGOVARAJUĆE MJESTO.

Slika 5. Vrednovanje naučenog

Ciljevi. Tijekom navedenih aktivnosti ostvaruju se brojni kognitivni, funkcionalni, afektivni i komunikacijski ciljevi koji upotpunjuju učenikovo iskustvo.

Obrazovni/Kognitivni ciljevi:

- uočavanje i prepoznavanje predmeta koji se koriste prilikom obavljanja osobne higijene
- uparivanje predmeta s vizualnim prikazom (ilustracijom) predmeta
- prepoznavanje funkcije pojedinog predmeta

Funkcionalni/Psihomotorički ciljevi:

- uvježbavanje izvođenja aktivnosti pranja ruku
- pravilno rukovanje priborom za pranje ruku
- praćenje verbalne upute uz vizualnu podršku

Odgojni/ Afektivni ciljevi:

- uočavanje važnosti higijenskih navika – pranje ruku
- prihvatanje pomoći
- razvijanje suradničkog odnosa s učiteljicom i/ili pomoćnikom u nastavi

prihvatanje pravila ponašanja u skupini
čekanje na red prilikom obavljanja aktivnosti

Komunikacijski ciljevi:

slijeđenje jednostavnih naloga
odgovaranje na jednostavna pitanja verbalno i/ili neverbalno
proširivanje rječnika uz korištenje vizualne podrške

Materijali i oprema. Za sve aktivnosti potrebno je imati što više konkretnog materijala te vizualnu podršku - slikovni materijal pribora za pranje ruku. Vizualna podrška u obliku slikovnog prikaza aktivnosti pranja i brisanja ruku koje su podijeljene u korake radi lakšeg i zornijeg usvajanja.

Podrška. Učenici se uključuju u aktivnost individualno te ih se potiče na interakciju uz primjenu odgovarajuće razine podrške: verbalne upute, demonstracija, pozicioniranje, fizičko vođenje učenika prilikom izvođenja pokreta pranja i brisanja ruku, usmjeravanje pažnje na aktivno slušanje, verbalno poticanje i dr. Ukoliko učenik ima podršku pomoćnika u nastavi ili komunikacijskog posrednika, važno je dati jasne upute o cilju svake aktivnosti radi davanja prihvatljivog oblika podrške učeniku. Učenicima koji nisu usvojili sve korake u izvođenju aktivnosti pranja ruku i korištenje ručnika ili papirnatoг ubrusa (otkini ubrus, obriši ruke, baci ubrus u kantu za smeće) pristupa se na način da im se pruža vizualna podrška kroz raščlambu aktivnosti pranja i brisanja ruku na pojedine korake. Poučavanju ove aktivnosti pristupa se kroz nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka.

Evaluacija. Nakon svake aktivnosti učitelj prikuplja povratne informacije o provedenim aktivnostima. Procjenjuje vrijeme potrebno za izvođenje pojedine aktivnosti te aktivnost i interes učenika za izvođenje pojedine aktivnosti. Na temelju prikupljenih informacija analizira što je bilo dobro, a što bi i kako trebalo promijeniti te izrađuje plan za prilagodbu budućih aktivnosti koje će dovesti do ostvarenja glavnog ishoda.

3.2. Primjer GIK-a nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života u odgojnoj-obrazovnoj skupini od 11. do 15. godine

Najveća zastupljenost u odgojno-obrazovnoj skupini od 11. do 15. godine su domene Kultura stanovanja, Život i sudjelovanje u zajednici te Zdravlje i sigurnost sa 26 %, a domena Skrb o sebi sa 22 %.

GODIŠNJI IZVEDBENI KURIKULUM			
NASTAVNI PREDMET:		VJEŠTINE SVAKODNEVNOG ŽIVOTA	
BROJ SATI GODIŠNJE		175	
MJESEC	TEMA	Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda
		PP SKA VSŽ A.2.2. Učenik uzima obroke za stolom.	– koristi se nožem za rezanje – koristi se istodobno vilicom i nožem – koristi se zaimačom stavlajući jelo iz zdjele u tanjur

RUJAN 16	ŠKOLA I ŠKOLSKA OKOLINA	PP SKA VSŽ B.2.1. Učenik se primjereno ponaša za stolom uvažavajući druge	– poštuje osobni prostor i granice pri blagovanju – primjenjuje pravila ponašanja za stolom – dodaje hranu drugima za stolom – koristi se priborom za. jelo – koristi se ubrusom
		PP SKA VSŽ D.2.3. Učenik se sigurno kreće unutarnjim prostorima škole slijedeći oznake.	– prepoznaje oznake sigurnog kretanja školskim prostorima – primjenjuje pravila kretanja školom, školskim dvorištem i školskom dvoranom – pravilno drži tijelo pri sjedenju i kretanju
	KULTURNE USTANOVE	PP SKA VSŽ C.2.1. Učenik prepoznaje namjenu kulturnih ustanova u svojem mjestu/gradu.	– imenuje kulturne ustanove u svojem mjestu/gradu – prepoznaje namjenu knjižnice – prepoznaje razliku između kazališta i kina
	PRIRODA SE MJENJA - JESEN	PP SKA VSŽ A.2.4. Učenik razlikuje različite vrste odjeće i obuće prema vremenskim prilikama i aktivnostima.	– razlikuje odjeću i obuću za toplije i hladnije vrijeme – odabire odjeću u skladu s vremenom i godišnjim dobima – razlikuje svakodnevnu odjeću i obuću od svečane – oblači odgovarajuću odjeću za vježbanje u dvorani
LISTOPAD 23	MOJE TIJELO I JA	PP SKA VSŽ A.2.1. Učenik obavlja osnovnu higijenu tijela.	– koristi se zahodom kod kuće, u školi i zajednici – izvodi aktivnost tuširanja ili kupanja – koristi se ručnikom za brisanje tijela poslije tuširanja ili kupanja – učenice se koriste higijenskim uloškom tijekom mjesečnice
		PP SKA VSŽ D.2.2. Učenik primjenjuje načine održavanja osobne higijene i higijene svoje okoline.	– prepoznaje važnost redovitog održavanja higijene – prepoznaje posljedice nedostatnoga održavanja higijene – primjenjuje načine održavanja higijene radne i životne okoline – prepoznaje važnost pregleda zubi u stomatološkoj ambulanti

STUDENI 19	MOGU SAM (A)	PP SKA VSŽ C.2.2. Učenik se koristi jednostavnim kućanskim alatima i aparatima.	– imenuje jednostavne kućanske alate – pokazuje i/ili izdvaja iz skupine kućanskih aparata imenovani kućanski aparat – izdvaja kućanski aparat potreban za određenu aktivnost – upotrebljava škare za rezanje – upotrebljava mikrovalnu pećnicu – upotrebljava kuhalo za vodu
		PP SKA VSŽ C.2.5. Učenik samostalno razvrstava otpad u za to predviđene spremnike.	– razlikuje otpad od smeća – razlikuje vrste otpada – razlikuje spremnike za razvrstavanje otpada – razvrstava otpad prema boji spremnika
	SIGURNOST I PROMET	PP SKA VSŽ C.2.4. Učenik se pravilno kreće ulicom.	– prepoznaje zebru kao mjesto prelaska ulice – prepoznaje boje svjetla na semaforu – ponaša se sukladno svjetlu na semaforu – mirno prelazi ulicu u pratnji odrasle osobe – poznaje osnovna pravila ponašanja pri prelasku ulice
		PP SKA VSŽ D.2.4. Učenik izbjegava nesigurna i opasna mjesta i postupke u školi i domu.	– nabraja najčešće opasnosti u svakodnevnom životu – navodi što treba činiti u slučaju opasnosti – navodi nesigurna i opasna mjesta u školi i svojem domu – navodi opasne i rizične postupke prema sebi – navodi u kojim situacijama treba zatražiti pomoć odrasle osobe – primjenjuje naučena pravila
		PP SKA VSŽ D.2.5. Učenik prepoznaje dogovorene znakove koji označavaju neku opasnost i postupke u slučaju evakuacije.	– prepoznaje broj 112 – ustaje na zvuk sirene ili drugoga dogovorenog znaka koji najavljuje neku opasnost – poznaje sadržaj »naprtnjače za prvu ruku» – uzima »naprtnjaču za prvu ruku» – slijedi put evakuacije u slučaju opasnosti po zadanim oznakama

PROSINAC 17	OBITELJ I DOM	PP SKA VSŽ B.2.4. Učenik održava radni prostor u učionici i vlastitom domu.	– odlaže pribor i alate potrebne za rad u učionici na predviđeno mjesto – odlaže smeće i otpad na predviđeno mjesto – koristi se priborom za čišćenje radnih površina – koristi se priborom za čišćenje radnog prostora – zalijeva biljke u učionici
		PP SKA VSŽ A.2.2. Učenik uzima obroke za stolom.	– koristi se nožem za rezanje – koristi se istodobno vilicom i nožem – koristi se zaimačom stavljajući jelo iz zdjele u tanjur – poštuje osobni prostor i granice pri blagovanju
		PP SKA VSŽ C.2.3. Učenik prepoznaje različite vrste proslava.	– nabraja aktivnosti i obilježja proslave blagdana u svojoj obitelji – nabraja različite vrste ostalih proslava
SIJEČANJ 15	PRIRODA SE MJENJA – ZIMA	PP SKA VSŽ A.2.4. Učenik razlikuje različite vrste odjeće i obuće prema vremenskim prilikama i aktivnostima.	– razlikuje odjeću i obuću za toplije i hladnije vrijeme – odabire odjeću u skladu s vremenom i godišnjim dobima – razlikuje svakodnevnu odjeću i obuću od svečane
	MOGU SAM(A)	PP SKA VSŽ B.2.2. Učenik priprema jednostavne napitke.	– izražava potrebu za pićem – prepoznaje oznaku za toplo i hladno na slavini – prepoznaje posuđe za pripremu napitka – koristi se priborom i posuđem za pripremu napitka – prepoznaje i imenuje napitak – priprema napitak prateći jednostavne slikovne recepte
		PP SKA VSŽ B.2.4. Učenik održava radni prostor u učionici i vlastitom domu.	– odlaže pribor i alate potrebne za rad u učionici na predviđeno mjesto – odlaže smeće i otpad na predviđeno mjesto – koristi se priborom za čišćenje radnih površina – koristi se priborom za čišćenje radnog prostora – zalijeva biljke u učionici

		PP SKA VSŽ C.2.2. Učenik se koristi jednostavnim kućanskim alatima i aparatima.	– imenuje jednostavne kućanske alate – pokazuje i/ili izdvaja iz skupine kućanskih aparata imenovani kućanski aparat – izdvaja kućanski aparat potreban za određenu aktivnost – upotrebljava škare za rezanje – upotrebljava mikrovalnu pećnicu – upotrebljava kuhalo za vodu
VELJAČA 15	SIGURNOST	PP SKA VSŽ D.2.5. Učenik prepoznaje dogovorene znakove koji označavaju neku opasnost i postupke u slučaju evakuacije.	– prepoznaje broj 112
	SNALAZIM SE U PROSTORU	PP SKA VSŽ C.2.7. Učenik obavlja jednostavnu kupnju na tržnici.	– prepoznaje tržnicu kao mjesto na kojemu se prodaju prehrambene namirnice – imenuje prehrambene namirnice – izabire namirnice koje voli – imenuje novčanice
		PP SKA VSŽ C.2.4. Učenik se pravilno kreće ulicom.	– prepoznaje zebru kao mjesto prelaska ulice – prepoznaje boje svjetla na semaforu – ponaša se sukladno svjetlu na semaforu – mirno prelazi ulicu u pratnji odrasle osobe – poznaje osnovna pravila ponašanja pri prelasku ulice
		PP SKA VSŽ C.2.1. Učenik prepoznaje namjenu kulturnih ustanova u svojem mjestu/gradu.	– imenuje kulturne ustanove u svojem mjestu/gradu – prepoznaje namjenu knjižnice
OŽUJAK 21	ODIJEVANJE (KORAK PO KORAK)	PP SKA VSŽ A.2.3. Učenik pravilno oblači odjeću i obuva obuću bez vezica.	– izvodi aktivnost oblačenja i svlačenja svih dijelova odjeće – razlikuje prednju i stražnju stranu odjeće – izvodi aktivnost obuvanja i izuvanja obuće – izvodi aktivnost otkopčavanja i zakopčavanja dugmadi – izvodi aktivnost otvaranja i zatvaranja patentnog zatvarača

			– razlikuje nečisto i čisto rublje
		PP SKA VSŽ A.2.4. Učenik razlikuje različite vrste odjeće i obuće prema vremenskim prilikama i aktivnostima.	– razlikuje odjeću i obuću za toplije i hladnije vrijeme – odabire odjeću u skladu s vremenom i godišnjim dobima – razlikuje svakodnevnu odjeću i obuću od svečane – oblači odgovarajuću odjeću za vježbanje u dvorani
	PRIRODA SE BUDI - PROLJEĆE	PP SKA VSŽ B.2.7. Učenik se služi kalendarom za orijentaciju u tjednu i/ili mjesecu.	– prepoznaje tjedne/mjesečne aktivnosti pomoću kalendara – povezuje oznake na kalendaru s važnim datumima – označava jedan, za njega važan događaj u mjesecu
TRAVANJ 23	SVIJET OKO MENE	PP SKA VSŽ A.2.3. Učenik pravilno oblači odjeću i obuva obuću bez vezica.	– izvodi aktivnost oblačenja i svlačenja svih dijelova odjeće – razlikuje prednju i stražnju stranu odjeće – izvodi aktivnost obuvanja i izuvanja obuće – izvodi aktivnost otkopčavanja i zakopčavanja dugmadi – izvodi aktivnost otvaranja i zatvaranja patentnog zatvarača – razlikuje nečisto i čisto rublje
		PP SKA VSŽ A.2.6. Učenik primjenjuje riječi kulturnog ophođenja.	– primjenjuje riječi <i>molim</i> i <i>hvala</i> u svakodnevnim situacijama – primjenjuje riječi dobar tek pri uzimanju obroka – pozdravlja i odzdravlja sukladno situacijama

		PP SKA VSŽ B.2.4. Učenik održava radni prostor u učionici i vlastitom domu.	– odlaže pribor i alate potrebne za rad u učionici na predviđeno mjesto – odlaže smeće i otpad na predviđeno mjesto – koristi se priborom za čišćenje radnih površina – koristi se priborom za čišćenje radnog prostora – zalijeva biljke u učionici
		PP SKA VSŽ B.2.7. Učenik se služi kalendarom za orijentaciju u tjednu i/ili mjesecu.	– prepoznaje tjedne/mjesečne aktivnosti pomoću kalendara – povezuje oznake na kalendaru s važnim datumima – označava jedan, za njega važan događaj u mjesecu
SVIBANJ 20	ŽIVOT U OBITELJI	PP SKA VSŽ B.2.5. Učenik samostalno uzima poštu iz poštanskog sandučića.	– prepoznaje i imenuje poštanski sandučić – prepoznaje namjenu poštanskog sandučića – razlikuje poštu od kataloških letaka – koristi se poštanskim sandučićem
		PP SKA VSŽ B.2.6. Učenik imenuje aktivnosti brige o svojem kućnom ljubimcu.	– imenuje životinje koje mogu biti kućni ljubimci – prepoznaje i imenuje hranu namijenjenu pojedinom kućnom ljubimcu – sparuje hranu s pojedinim kućnim ljubimcem
LIPANJ 10	JA TO ZNAM	PP SKA VSŽ A.2.2. Učenik uzima obroke za stolom.	– koristi se nožem za rezanje – koristi se istodobno vilicom i nožem – koristi se zaimačom stavljajući jelo iz zdjele u tanjur – poštuje osobni prostor i granice
		PP SKA VSŽ A.2.3. Učenik pravilno oblači odjeću i obuva obuću bez vezica.	– izvodi aktivnost oblačenja i svlačenja svih dijelova odjeće – izvodi aktivnost obuvanja i izuvanja obuće – izvodi aktivnost otkopčavanja i zakopčavanja dugmadi – izvodi aktivnost otvaranja i zatvaranja patentnog zatvarača

	PP SKA VSŽ A.2.4. Učenik razlikuje različite vrste odjeće i obuće prema vremenskim prilikama i aktivnostima.	– razlikuje odjeću i obuću za toplije i hladnije vrijeme – odabire odjeću u skladu s vremenom i godišnjim dobima – razlikuje svakodnevnu odjeću i obuću od svečane
	PP SKA VSŽ A.2.6. Učenik primjenjuje riječi kulturnog ophođenja.	– primjenjuje riječi <i>molim</i> i <i>hvala</i> u svakodnevnim situacijama – pozdravlja i odzdravlja sukladno situacijama
	PP SKA VSŽ B.2.2. Učenik priprema jednostavne napitke.	– prepoznaje oznaku za toplo i hladno na slavini – prepoznaje posuđe za pripremu napitka – koristi se priborom i posuđem za pripremu napitka – priprema napitak prateći jednostavne slikovne recepte
	PP SKA VSŽ B.2.4. Učenik održava radni prostor u učionici i vlastitom domu.	– odlaže smeće i otpad na predviđeno mjesto – koristi se priborom za čišćenje radnih površina – koristi se priborom za čišćenje radnog prostora
	PP SKA VSŽ B.2.5. Učenik samostalno uzima poštu iz poštanskog sandučića.	– prepoznaje i imenuje poštanski sandučić – prepoznaje namjenu poštanskog sandučića – razlikuje poštu od kataloških letaka – koristi se poštanskim sandučićem
	PP SKA VSŽ B.2.6. Učenik imenuje aktivnosti brige o svojem kućnom ljubimcu.	– imenuje životinje koje mogu biti kućni ljubimci – prepoznaje i imenuje hranu namijenjenu pojedinom kućnom ljubimcu – sparuje hranu s pojedinim kućnim ljubimcem
	PP SKA VSŽ C.2.1. Učenik prepoznaje namjenu kulturnih ustanova u svojem mjestu/gradu.	– imenuje kulturne ustanove u svojem mjestu/gradu – prepoznaje namjenu knjižnice – prepoznaje razliku između kazališta i kina
	PP SKA VSŽ C.2.2. Učenik se koristi jednostavnim	– izdvaja kućanski aparat potreban za određenu aktivnost

		kućanskim alatima i aparatima.	- upotrebljava škare za rezanje - upotrebljava mikrovalnu pećnicu - upotrebljava kuhalo za vodu
		PP SKA VSŽ C.2.4. Učenik se pravilno kreće ulicom.	- prepoznaje zebru kao mjesto prelaska ulice - prepoznaje boje svjetla na semaforu - ponaša se sukladno svjetlu na semaforu - mirno prelazi ulicu u pratnji odrasle osobe - poznaje osnovna pravila ponašanja pri prelasku ulice
		PP SKA VSŽ C.2.5. Učenik samostalno razvrstava otpad u za to predviđene spremnike.	- razlikuje otpad od smeća - razlikuje spremnike za razvrstavanje otpada - razvrstava otpad prema boji spremnika
		PP SKA VSŽ D.2.2. Učenik primjenjuje načine održavanja osobne higijene i higijene svoje okoline.	- prepoznaje važnost redovitog održavanja higijene - prepoznaje posljedice nedostatnoga održavanja higijene - primjenjuje načine održavanja higijene radne i životne okoline
		PP SKA VSŽ D.2.4. Učenik izbjegava nesigurna i opasna mjesta i postupke u školi i domu.	- nabraja najčešće opasnosti u svakodnevnom životu - navodi što treba činiti u slučaju opasnosti - navodi nesigurna i opasna mjesta u školi i svojem domu - navodi opasne i rizične postupke prema sebi - navodi u kojim situacijama treba zatražiti pomoć odrasle osobe
		PP SKA VSŽ D.2.5. Učenik prepoznaje dogovorene znakove koji označavaju neku opasnost i postupke u slučaju evakuacije.	- prepoznaje broj 112 - ustaje na zvuk sirene ili drugoga dogovorenog znaka koji najavljuje neku opasnost - poznaje sadržaj »naprtnjače za prvu ruku» - uzima »naprtnjaču za prvu ruku» - slijedi put evakuacije u slučaju opasnosti po zadanim oznakama

3.2.1. Aktivnosti

Život i sudjelovanje u svakodnevnim aktivnostima zajednice kojoj učenik pripada važan je koncept poučavanja radi razvijanja osjećaja pripadanja i učenja vještina koje su potrebne za sudjelovanjem unutar zajednice. Na primjeru aktivnosti za ostvarivanje ishoda *PP SKA VSŽ C.2.5. Učenik samostalno razvrstava otpad u za to predviđene spremnike*, poučavanje se usmjerava na samostalno izvođenje aktivnosti razvrstavanja otpada. Ova aktivnost uključuje usvojenost prethodnih znanja vezanih uz razlikovanje otpada od smeća, usvojene vještine bacanja korištene maramice/otpatka u koš za smeće kao i prepoznavanje samog mjesta za odlaganje smeća – kanta za smeće i otpada – spremnici za odlaganje otpada. U ovu aktivnost je učenika moguće, osim u školskom okruženju, uključivati i u obiteljskom okruženju. Prilikom poučavanja ovih vještina, važno je primjenjivati principe postupnosti, zornosti, praktične primjenjivosti, primjerenosti te učenikove aktivnosti i interesa. Uz to, posebnu je pažnju potrebno obratiti na učenikovo pretjerano reagiranje, kao i odsutnost reakcije na pojedini senzorni podražaj te individualizirati pristup radu. Ove vještine potrebno je razvijati od najranije dobi, najprije unutar obiteljskog okruženja, a zatim i izvan njega s ciljem potpune generalizacije.

3.2.2. Opis aktivnosti

Aktivnost 1. Što je sve otpad?

Opis. Učenike upoznajemo s pojmom otpada koristeći u radu slikovni materijal i predmete iz neposrednog okruženja (plastičnu ambalažu, baterije, papir, tekstilni materijal...). Ova aktivnost primjenjuje se u korelaciji s ostalim predmetima Godišnjeg izvedbenog kurikula – Jezik i komunikacija, Likovna i glazbena kultura, Skrb o sebi. Kod poučavanja ovoga ishoda potrebno je obratiti pažnju na specifičnost senzoričkog reagiranja učenika na pojedine predmete i njihova obilježja (miris, strukturu, boju...). Učenike se potiče na razvijanje svijesti o očuvanju prirode te odgovornom postupanju s otpadom.

Struktura. Prostor učionice strukturiran je na način koji odgovara svakodnevnim potrebama radi lakšeg i boljeg funkcioniranja skupine. U učionici je osiguran prostor za zajednički rad ili tzv. grupni način rada. Osim toga, svaka radna jedinica označena je s fotografijom učenika i vizualnim rasporedom. Moguće je koristiti pričajuće rasporede, pametnu ploču.

Podrška. Učenici se uključuju u aktivnost individualno te ih se potiče na interakciju uz primjenu odgovarajuće razine podrške: verbalne upute, demonstracija, pozicioniranje, fizičko vođenje učenika prilikom aktivnosti razvrstavanja otpada, usmjeravanje pažnje na aktivno slušanje, verbalno poticanje i dr. Ukoliko učenik ima podršku pomoćnika u nastavi ili komunikacijskog posrednika, važno je dati jasne upute o cilju svake aktivnosti radi davanja prihvatljivog oblika podrške učeniku.

Uvod: U uvodnoj aktivnosti učitelj/ica poziva učenike uz prethodnu najavu aktivnosti “Zajednički rad” putem pričajućeg vizualnog rasporeda da sjednu za stol gdje se odvija zajednički rad. Učenicima uz vizualnu podršku - slikovni materijal koji prikazuje stvarne predmete (otpad) koji se nalazi u njihovome razredu. Učenicima daje uputu da pronađu stvar/predmet sa slike te ga odlože na sredinu stola. Vrsta i intenzitet podrške pruža se svakome od učenika individualno u skladu s njihovim mogućnostima i sposobnostima. Zajednički imenuju predmete: plastična boca, omot od čokoladice, novine. U jednom kutu učionice nalazi se rasuta zemlja iz tegli sa cvijećem, kora od naranče i mrvica kruha. Učitelj/ica usmjerava pažnju učenika na neurednost učionice te zamoli nekog od učenika da uz pomoć metlice i lopatice pokupi rasute stvari s poda. Postavlja pitanje učenicima koristeći se vizualnom podrškom “Što učiniti sa prikupljenim materijalom?”. Isto tako usmjerava učenike da bace isto u koš za smeće.

Glavni zadaci: U glavnoj aktivnosti učitelj/ica učenike upoznaje s pojmom „smeće“ i „otpad“. U svakodnevnome životu učenici imaju prilike odlagati smeće u kante za smeće koje se nalaze unutar njihovih učionica, sanitarnoga čvora, blagovaonice i dr. Učitelj/ica pojašnjava da se od sakupljenih stvari s poda ne može ništa napraviti te ih stoga bacamo u koš za smeće, a da se od prikupljenih predmeta koje smo stavili na stol ponovno mogu napraviti novi proizvodi, isti takvi ili slični. Putem asistivne tehnologije učenicima predstavlja otpad koji je moguće reciklirati. Koristimo Pričajuće gumbe - žute, plave i zelene boje na kojima se nalaze fotografije otpada. Učiteljica imenuje predmete s pripremljenih kartica na kojima su prikazane plastične boce, papir, kartonska ambalaža, staklene boce.

Zaključak: Učenici razlikuju otpad: plastiku, papir, staklo.

Aktivnost 2. – Izrađujem spremnik za otpad

Opis. Poslovi izrade spremnika za otpad uključuju aktivno sudjelovanje svih učenika u skladu s individualnim potrebama i specifičnostima u funkcioniranju. Za ostvarenje predložene aktivnosti predviđen je rad s gotovim materijalom (kartonske kutije, kolaž papir/tempere, slike papira, plastike i stakla). Ovaj primjer jedna je od ponuđenih ishoda kojom se izrađuje spremnik za otpad kao jedna od najjednostavnijih aktivnosti. Ponavljanjem određene tehnike rada učenici u povezanosti s njenim dobrim poznavanjem postižu bolju preciznost i sigurnost u izradi. Uz to opetovanjem iste tehnike utječe se na postupno povećanje samostalnosti učenika koja se ogleda u izmjeni radnih modela (od demonstracije preko slike prema naučenom modelu).

Uvod: Učitelj/ica razgovara s učenicima gdje se odlaže otpad (plastične boce, papir, staklo). Učenici navode i pokazuju putem slikovnog materijala na spremnike različitih boja. Zajednički ponavljaju i imenuju boje određenih spremnika te povezuju s otpadom koji se u njih odlaže. Učitelj/ica potiče učenike da izrade svoje kutije za odlaganje otpada koje će koristiti u svome razredu.

Aktivnost 3. Razvrstavam otpad

Opis. Aktivnost bacanja otpada u koš za smeće nisu aktivnosti koje su učenicima ove dobne skupine u potpunosti nepoznate. Ova vrsta aktivnosti primjenjuje se u svakodnevnome radu za vrijeme boravka učenika u ustanovi koju pohađa (škola/centar). No razvrstavanje otpada važna je komponenta u razvijanju svijesti o brizi za okoliš te upoznavanju učenika s razvrstavanjem otpada. Važno je osigurati dostupne spremnike za razvrstavanje otpada ili ukoliko oni nisu dostupni, učitelj/ica ih može samostalno izraditi od neoblikovanog materijala. Potrebno je obratiti pažnju na specifičnosti senzornog funkcioniranja svakog od učenika prilikom izvođenja ovih aktivnosti.

Struktura. Prostor učionice strukturiran je na način koji odgovara svakodnevnim potrebama radi lakšeg i boljeg funkcioniranja skupine. U učionici je osiguran prostor za zajednički rad ili tzv. grupni način rada. Osim toga, svaka radna jedinica označena je sa fotografijom učenika i vizualnim rasporedom. Moguće je koristiti Pričajući raspored.

Uvod: Učiteljica pozdravlja učenike te ih verbalno i uz slikovno potkrepljenje poziva da sjednu za zajednički stol gdje se odvija prva aktivnost. Učiteljica razgovara s učenicima o razvrstavanju otpada. Uz pomoć pametne ploče učenicima prezentira kratki video zapis razvrstavanja otpada. Video učenici gledaju npr. 2 puta, a nakon što ga pogledaju, učitelj/ica postavlja pitanja: „U koji spremnik odlažemo papir?“ zatim „U koji spremnik odlažemo plastične boce?“ i na kraju „U koji spremnik odlažemo staklo?“ Uz pomoć pričajućih gumba ponuđeni su odgovori za neverbalne učenike. Na pričajućim

gumbima nalaze se i slikovni prikazi (npr. slika plastične boce na gumbu žute boje, slika zgužvanog papira na gumbu plave boje). Isto tako, snimljen je odgovor na pričajućem gumbu uz slikovnu podršku (spremnici za odlaganje otpada). Učitelj/ica govori učenicima uz pokazivanje predmete koje su tijekom mjeseca sakupljali (plastičnu ambalažu, papire...) te najavljuje aktivnost odlaganja ambalaže u za to predviđene spremnike. Za najavu aktivnosti koriste se pričajući rasporedi/vizualne kartice ovisno o verbalnim sposobnostima učenika.

Slika 6. Razvrstavanje otpada uz vizualne prikaze i Pričajuće gumb

Glavni zadaci: Nakon uvoda učitelj/ica i učenici se spremaju i odlaze na reciklažno dvorište koje se nalazi u blizini centra/škole ili u prostor škole gdje se nalaze spremnici za odlaganje plastike, stakla i papira. Učenici nose sa sobom otpad koji je potrebno razvrstati u spremnike koji su označeni plavom, zelenom i žutom bojom. Učitelj/ica koristi verbalne upute i slikovne prikaze na kojima su prikazani sami učenici tijekom odlaganja otpada u spremnike. Svaki učenik uzima po jedan predmet koji zatim prema uputi i uz potrebno fizičko vođenje razvrstava u za to predviđeni spremnik. Nakon toga učitelj/ica učenicima postavlja pitanje: Je li potrebno oprati ruke nakon diranja otpada? Učenici odgovaraju na pitanje te odlaze u svoj razred nakon čega slijedi aktivnost pranja ruku.

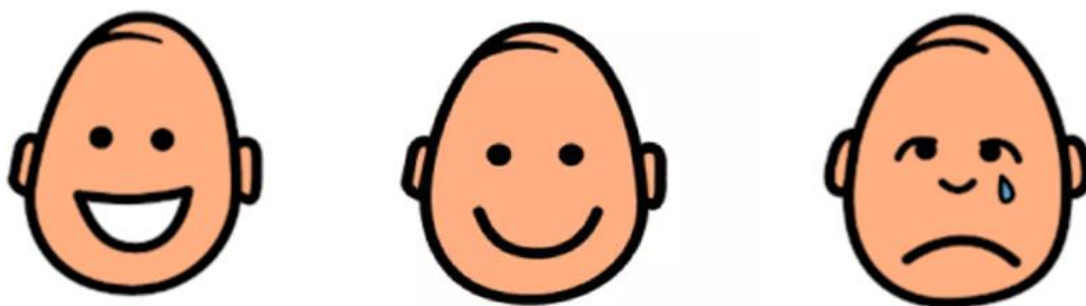
Zaključak: Učenici su upoznati s aktivnostima razvrstavanja otpada – plastika, staklo i papir u za to predviđene spremnike.

3.2.3. Vrednovanje

Vrednovanje za učenje postiže se tijekom cijele aktivnosti prateći i usmjeravajući učenikov rad te pohvaljivanjem svakog učenikovog pokušaja. Povratne informacije učeniku mogu uključivati sljedeće

izjave: “*Jako dobro razlikuješ otpad od smeća!*” ili “*Bravo! Dobro si razvrstao sav otpad*”. Ovaj pristup vrednovanju uključuje gestovne povratne informacije učeniku da dobro radi.

Vrednovanje kao učenje ostvaruje se na način da se učenicima ponude vizualni simboli emotikona koji prikazuju različite osjećaje (sretan, tužan, zadovoljan, nezadovoljan). Također se mogu postaviti i jednostavna pitanja da bi učitelj/ica i sami učenici dobili povratnu informaciju o usvojenosti aktivnosti koju su izvodili. Npr. “*Jesi li papir odložio u dobar spremnik?*” “*Koje boje je spremnik u koji odlažemo plastične boce?*” Učenik odgovara na pitanje ili podiže odgovarajući emotikon.

Slika 6. Slikovni prikaz emotikona za Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje naučenog može se provesti i kroz praktične zadatke uparivanja otpada s određenim spremnikom za otpad, fizičkim razvrstavanjem otpada u spremnike koji su sami izradili, nastavnim listićima ili korištenjem asistivne tehnologije - Pričajući kvadratići (razvrstavanje otpada), izrada digitalnog nastavnog listića uz pomoć Board maker 7 programa, te korištenjem Igrice izrađene u Word wall aplikaciji.

**ZALIJEPI SLIKE PREDMETA ISPOD ODGOVARAJUĆEG SPREMNIKA ZA
OTPAD**

Slika 7. Vrednovanje naučenog putem nastavnog listića Razvrstavanje otpada

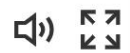
0:05

✓ 0

U plavi spremnik odlažemo?

◀ 1 of 8 ▶

Razvrstavanje otpada

↻ Share

Slika 8. Kviz "Razvrstavanje otpada"

<https://wordwall.net/resource/1115710/priroda-i-dru%C5%A1tvo/razvrstavanje-otpada>

Ciljevi. Tijekom navedenih aktivnosti ostvaruju se kognitivni, funkcionalni, afektivni i komunikacijski ciljevi koji upotpunjuju učenikovo iskustvo.

Obrazovni/Kognitivni ciljevi:

- Razlikovanje otpada od smeća
- Uparivanje predmeta s vizualnim prikazom (ilustracijom) predmeta
- Prepoznavanje spremnika kao mjesta na kojima odlažemo određeni otpad
- Izrada spremnika za otpad

Funkcionalni/Psihomotorički ciljevi:

- Pravilno rukovanje otpadom
- Razvrstavanje otpada u odgovarajuće spremnike
- Praćenje jednostavnih verbalnih uputa uz određenu vrstu i stupanj podrške

Odgojni/ Afektivni ciljevi:

- Uočavanje i prihvaćanje važnosti razvrstavanja otpada
- Održavanje higijene ruku nakon razvrstavanja otpada ili bacanja smeća u koš za smeće
- Razvoj suradničkog odnosa s učiteljicom i/ili pomoćnikom u nastavi

Komunikacijski ciljevi:

- Slijedenje i izvršavanje jednostavnih uputa
- Poširivanje rječnika uz korištenje vizualne podrške

Materijali i oprema. Za navedene aktivnosti potrebno je imati što više konkretnog materijala (plastične boce, staklene boce, tuljak od tolaet papira) te vizualnu podršku - slikovni materijal različitih vrsta otpada, spremnika za otpad. Osim toga, potrebno je imati pripremljen pribor za rad i materijal

(kartonske kutije, tempera boje u bojama spremnika, kistove, čašu za vodu, vodu, zaštitu za stolove...) te vizualne oznake. U radu je moguće koristiti dostupnu asistivnu tehnologiju - pričajuće sklopke/gumbe, pričajući raspored i sl.

Podrška. Učenici se uključuju u aktivnosti individualno i/ili grupno te ih se potiče na interakciju uz primjenu odgovarajuće razine podrške: verbalne upute, demonstracija, usmjeravanje pažnje na aktivno slušanje, verbalno poticanje i dr. Ukoliko učenik ima podršku pomoćnika u nastavi ili komunikacijskog posrednika, važno je dati jasne upute o cilju svake aktivnosti radi davanja prihvatljivog oblika podrške učeniku. Učenicima koji nisu usvojili pojedinu aktivnost, npr. Izradu spremnika za otpad, pruža se vizualna podrška kroz raščlambu aktivnosti do finalnog proizvoda te ga se vodi korak po korak kroz svaku aktivnost ili mu se omogućuje rad u paru pri čemu će jednu aktivnosti raditi on, a drugi učenik drugu aktivnost. Poučavanju ove aktivnosti pristupa se kroz nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka.

Evaluacija. Nakon svake aktivnosti učitelj prikuplja povratne informacije o provedenoj aktivnosti. Procjenjuje vrijeme potrebno za izvođenje pojedine aktivnosti te aktivnost i interes učenika za izvođenje pojedine aktivnosti. Na temelju prikupljenih informacija analizira što je bilo dobro, a što bi i kako trebalo promijeniti te izrađuje plan za prilagodbu budućih aktivnosti koje će dovesti do ostvarenja glavnog ishoda.

3.3. Primjer GIK-a nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života u odgojnoj-obrazovnoj skupini od 16. do 21. godine

Najveća zastupljenost u odgojno-obrazovnoj skupini od 16. do 21. godine je domena Kultura stanovanja sa 30 %, zatim domena Skrb o sebi sa 26 % te sa 22 % domene Život i sudjelovanje u zajednici i domena Zdravlje i sigurnost.

NASTAVNI PREDMET:		VJEŠTINE SVAKODNEVNOG ŽIVOTA	
BROJ SATI:		210	
MJESEC	TEMA	Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda
RUJAN 19	SAM KOD KUĆE	PP SKA VSŽ B.3.3. Učenik primjenjuje pravila ponašanja za vrijeme samostalnog boravka u kući.	- prepoznaje opasnost od nepoznatih osoba pred vratima - prepoznaje opasnost otvaranja prozor a bez nadzora odrasle osobe - prepoznaje opasnosti izlaska iz kuće bez nadzora odrasle osobe
		PP SKA VSŽ B.3.4. Učenik prepoznaje telefon/mobitel za komunikaciju s drugim osobama.	- razlikuje mobitel od drugih uređaja - prepoznaje broj telefona bliske osobe - samostalno čita ime na zaslonu mobitela

			- sparuje ime bliske osobe s telefonskim brojem iste osobe
		PP SKA VSŽ D.3.1. Učenik prepoznaje opasnosti, mjere sigurnosti i zaštite u svakodnevnom životu.	- nabraja najčešće opasnosti u kućanstvu i okolini - prepoznaje nasilničko ponašanje i postupke nenasilnog rješavanja sukoba
		PP SKA VSŽ A.3.2. Učenik samostalno oblači i svlači sve vrste odjeće i obuće.	- oblači i kopča sve vrste odjeće - obuva i veže sve vrste obuće - svlači odjeću - izuva obuću - odlaže odjeću i obuću na odgovarajuće mjesto
LISTOPAD 27	JESEN STIŽE	PP SKA VSŽ A.3.1. Učenik samostalno obavlja osnovnu higijenu tijela.	- održava higijenu usne šupljine - redovito odlazi zubaru - koristi se mirisima nanoseći ih na čisto tijelo
		PP SKA VSŽ A.3.3. Učenik oblači odjeću i obuću sukladno vremenskim i socijalnim prilikama.	- prepoznaje vremenske prilike - prepoznaje značenje vremenske prognoze - izabire odjeću za aktivnosti tijekom dana - izabire obuću za različite aktivnosti tijekom dana - oblači se sukladno vremenskim prilikama
		PP SKA VSŽ B.3.1. Učenik se samostalno koristi jednostavnim kuhinjskim aparatima za pripremu jednostavnih obroka i napitaka.	- prepoznaje kuhinjske aparate - imenuje kuhinjske aparate - stavlja i uzima hranu iz mikrovalne pećnice - koristi se kuhalom za vodu za grijanje vode
		PP SKA VSŽ C.3.2. Učenik sudjeluje u održavanju vanjskog i unutarnjeg prostora u svojem domu.	- imenuje vanjski i unutarnji prostor u školi i u svojem domu - prepoznaje pribor potreban za određenu aktivnost održavanja prostora - mete dvorište i skuplja lišće
		PP SKA VSŽ A.3.1.	- priprema temperaturu vode za kupanja i/ili tuširanje

STUDENI 23	ČISTOĆA JE POLA ZDRAVLJA	Učenik samostalno obavlja osnovnu higijenu.	- izvodi aktivnost kupanja uz pomoć - izvodi aktivnost tuširanja uz pomoć
		PP SKA VSŽ A.3.6. Učenik održava svoju kosu.	- pere kosu - nanosi regeneratorski - češlja kosu - suši kosu
	DANAS JA PRIPREMAM OBROK	PP SKA VSŽ B.3.1. Učenik se samostalno koristi jednostavnim kuhinjskim aparatima za pripremu jednostavnih obroka i napitaka.	- prepoznaje svrhu pojedinog kuhinjskog aparata - koristi se mikrovalnom pećnicom za grijanje napitaka - koristi se kuhalom za vodu za pripremu čaja - koristi se tosterom za pripremu toplog sendviča
		PP SKA VSŽ C.3.1. Učenik samostalno obavlja jednostavne uvježbane kućanske poslove.	- imenuje kućanski aparat potreban za obavljanje određene kućanske aktivnosti - slaže nečisto posuđe u perilicu posuđa - uključuje perilicu posuđa - posprema posuđe iz perilice posuđa
	SIGURNOST JE VAŽNA	PP SKA VSŽ B.3.3. Učenik primjenjuje pravila primjerenog ponašanja za vrijeme samostalnog boravka kod kuće.	- koristi se ključem za otključavanje i zaključavanje vrata - prepoznaje opasnost od nepoznatih osoba pred vratima - prepoznaje opasnost izlaska iz kuće bez nadzora odrasle osobe - prepoznaje pravila primjerenog ponašanja prilikom samostalnog izlaska na balkon i/ili dvorište - čuva ključ
		PP SKA VSŽ B.3.4. Učenik upotrebljava telefon/mobitel za komunikaciju s drugim osobama.	- prepoznaje broj bliske osobe - bira telefonski broj koji želi nazvati - koristi se mobitelom za prenošenje kratke poruke drugoj osobi
		PP SKA VSŽ A.3.2. Učenik oblači odjeću i	- prepoznaje vremenske prilike

PROSINAC 18	VRIJEME BLAGDANA I PRAZNIKA	obuču sukladno vremenskim i socijalnim prilikama.	- prepoznaje različite socijalne situacije - odabire odjeću za doček Nove godine
		PP SKA VSŽ A.3.4. Učenik samostalno izvodi aktivnosti brige o svojem izgledu.	- koristi se kozmetikom za njegu lica i tijela - izabire boju odjeće prema vlastitoj želji - namješta neuredno obučenu odjeću - brine se o svojem urednom izgledu i vanjštini
		PP SKA VSŽ B.3.5. Učenik samostalno upotrebljava kalendar.	- imenuje radne i neradne dane u tjednu - povezuje oznake na kalendaru s važnim datumima - označava događaje u mjesecu - prepoznaje različite vrste kalendara
		PP SKA VSŽ C.3.2.1. Učenik samostalno obavlja jednostavne uvježbane kućanske poslove.	- imenuje kućanski alat i/ili aparat potreban za obavljanje određene kućanske aktivnosti - imenuje jednostavne kućanske poslove - reže kruh nožem i/ili rezačem kruha
		PP SKA VSŽ C.3.2. Učenik sudjeluje u održavanju vanjskog i unutarnjeg prostora u svojem domu.	- prepoznaje pribor potreban za određenu aktivnost održavanja unutarnjeg prostora - usisava prostoriju - briše pod
	MOJE PONAŠANJE UTJEČE NA PONAŠANJE DRUGIH OSOBA OKO MENE	PP SKA VSŽ D.3.3. Učenik primjenjuje osnovne vještine i tehnike samoregulacije emocija, raspoloženja i ponašanja.	- razlikuje osnovne emocije i raspoloženja - izražava svoje osjećaje i potrebe na primjeren način - izvodi vježbe opuštanja i vježbe disanja na poticaj
		PP SKA VSŽ C.3.3. Učenik primjenjuje osnovna pravila ponašanja u različitim situacijama.	- sparuje sliku primjerenog ponašanja i određenu situaciju - navodi primjerene i neprimjerene oblike ponašanja

SIJEČANJ 23			- primjenjuje primjerene oblike ponašanja tijekom konzumiranja obroka
		PP SKA VSŽ D.3.1. Učenik prepoznaje opasnosti, mjere sigurnosti i zaštite u svakodnevnom životu.	- nabraja najčešće opasnosti u svojoj okolini - prepoznaje nasilničko ponašanje - imenuje prihvatljiv i neprihvatljiv tjelesni dodir - prepoznaje uporabu duhana i alkohola kao opasnost za zdravlje
	JA I TI	PP SKA VSŽ D.3.2. Učenik prepoznaje važnost održavanja pravilne osobne higijene tijekom puberteta.	- prepoznaje promjene na tijelu koje se događaju tijekom puberteta - prepoznaje važnost održavanja pravilne osobne higijene kože i tijela tijekom puberteta - prihvaća redovitu higijenu tijela - prihvaća upozorenje za neprimjerene dodire
PP SKA VSŽ A.3.5. Učenik se samostalno brije i koristi se losionom poslije brijanja.		- uočava promjene na licu i potrebu za brijanjem - koristi se brijačim aparatom - izvodi aktivnost brijanja brijačim aparatom - koristi se losionom poslije brijanja	
VELJAČA 18	MOJ OBROK	PP SKA VSŽ B.3.2. Učenik priprema složeniji obrok prema slikovnom receptu.	- imenuje nejestive predmete - imenuje potrebno posuđe i pribor za pripremu složenijeg obroka - koristi se kuhinjskim priborom za pripremu namirnica - imenuje namirnice za pripremu složenijeg obroka - priprema složeniji obrok prema slikovnom receptu
		PP SKA VSŽ C.3.5. Učenik obavlja složeniju kupnju.	- imenuje predmete koje će kupiti - imenuje i uzima potrebno za obavljanje kupnje - prepoznaje predmete s popisa za kupnju

OŽUJAK 25			- prepoznaje i pronalazi robu na policama
		PP SKA VSŽ D.3.4. Učenik opisuje zdrave životne navike.	- prepoznaje važnost pravilne prehrane za zdravlje - opisuje tjelesne aktivnosti koje pridonose zdravlju - nabraja opasnosti sjedilačkog načina provođenja vremena, posebno vremena provedenog ispred ekrana - nabraja opasnosti i štetnosti nikotina i alkohola
	NEŠTO NOVO	PP SKA VSŽ A.3.5. Učenik se samostalno brije i koristi se losionom poslije brijanja	- uočava promjene na licu i potrebu za brijanjem - koristi se pjenom za brijanje - koristi se britvicom i žiletom
		PP SKA VSŽ A.3.6. Učenik održava svoju kosu.	- koristi se uslugama frizera - prihvaća redoviti odlazak u frizerski salon - koristi se gelom ili lakom za kosu
	NOVAC	PP SKA VSŽ C.3.4. Učenik prepoznaje novac i koriste se njim.	- razlikuje kovanice od novčanica - razlikuje veće od manje vrijednosti kovanica - razlikuje veće od manje vrijednosti novčanica - prepoznaje kovanice kao platežno sredstvo
		PP SKA VSŽ C.3.5. Učenik obavlja složeniju kupnju.	- prepoznaje predmete s popisa za kupnju - prepoznaje i pronalazi robu na policama - koristi se kovanicama za kupnju - skuplja kovanice i novčanice - štedi
	OPASNOSTI OKO NAS	PP SKA VSŽ D.3.1. Učenik prepoznaje opasnosti, mjere sigurnosti i zaštite u svakodnevnom životu.	- prepoznaje nasilničko ponašanje i postupke nenasilnog rješavanja sukoba - imenuje prihvatljiv i neprihvatljiv tjelesni dodir - prepoznaje način na koji se može zaštititi i obraniti od

TRAVANJ 22			neprihvatljivih tjelesnih dodira
		PP SKA VSŽ D.3.4. Učenik opisuje zdrave životne navike.	- prepoznaje posljedice nedovoljnog sna i umora - prepoznaje što ga umara - primjenjuje pravilnu tjelesnu aktivnost sukladno svojim sposobnostima, sklonostima i zdravstvenom stanju radi održavanja zdravlja
	BOLESNI SMO	PP SKA VSŽ D.3.5. Učenik opisuje osnovne korake postupanja, samopomoći i pružanja pomoći drugima u slučaju bolesti, ozljeda i iznimnih situacija.	- navodi najčešće zdravstvene poteškoće - navodi zarazne bolesti i zaštitu od njih - prihvaća cijepljenje protiv zaraznih bolesti - slijedi upute o postupanju u iznimnim situacijama - prepoznaje put evakuacije u školi
	PRIMJERENO PONAŠANJE	PP SKA VSŽ D.3.3. Učenik primjenjuje osnovne vještine i tehnike samoregulacije emocija, raspoloženja i ponašanja.	- razlikuje osnovne emocije i raspoloženja - izražava svoje osjećaje i potrebe na primjeren način - izvodi vježbe opuštanja i vježbe disanja na poticaj - primjenjuje tehniku samoregulacije primjerenu osobnim potrebama i situaciji
		PP SKA VSŽ C.3.3. Učenik primjenjuje osnovna pravila ponašanja u različitim situacijama.	- navodi primjerene i neprimjerene oblike ponašanja - primjenjuje primjerene oblike ponašanja tijekom konzumiranja obroka - primjenjuje primjerene oblike ponašanja tijekom kretanja ulicom
		PP SKA VSŽ D.3.1. Učenik prepoznaje opasnosti, mjere sigurnosti i zaštite u svakodnevnom životu.	- prepoznaje nasilničko ponašanje i postupke nenasilnog rješavanja sukoba - prepoznaje neprihvatljiv tjelesni dodir - prepoznaje način na koji se može zaštititi i obraniti od

			neprihvatljivih tjelesnih dodira
SVIBANJ 23	KAKO MOGU POMOĆI	PP SKA VSŽ D.3.5. Učenik opisuje osnovne korake postupanja, samopomoći i pružanja pomoći drugima u slučaju bolesti, ozljeda i iznimnih situacija.	- navodi najčešće zdravstvene poteškoće - navodi zarazne bolesti i zaštitu od njih - slijedi upute o postupanju u iznimnim situacijama - navodi postupke pomoći i samopomoći - nabraja osnovne korake postupanja kod površinskih ozljeda
		PP SKA VSŽ B.3.6. Učenik sudjeluje u aktivnostima izmjene vlastite posteljine.	- imenuje dijelove posteljine i kreveta - prepoznaje čistu i nečistu posteljinu - skida nečistu posteljinu s kreveta - stavlja čistu posteljinu na krevet
	U TRGOVAČKOM CENTRU	PP SKA VSŽ B.3.7. Učenik se samostalno koristi dizalom i/ili pokretnim stubama.	- prepoznaje dizalo - izvodi aktivnost pozivanja dizala pritiskom na dugme - prihvaća koncept čekanja dizala - izabire broj kata na koji se uspinje/silazi - poznaje pravila ponašanja u dizalu - prepoznaje pokretne stube - poznaje pravila ponašanja na pokretnim stubama
		PP SKA VSŽ C.3.5. Učenik obavlja složeniju kupnju.	- prepoznaje i pronalazi robu na policama - koristi se kovanicama za kupnju - primjenjuje postupak plaćanja na blagajni
LIPANJ 12	SADA ĆU VAM POKAZATI ŠTO SAM NAUČIO	PP SKA VSŽ A.3.1. Učenik samostalno obavlja osnovnu higijenu.	- priprema temperaturu vode za kupanja i/ili tuširanje - izvodi aktivnost kupanja uz pomoć - izvodi aktivnost tuširanja uz pomoć
		PP SKA VSŽ A.3.3. Učenik oblači odjeću i	- prepoznaje vremenske prilike

		obuču sukladno vremenskim i socijalnim prilikama.	- prepoznaje značenje vremenske prognoze - izabire odjeću za aktivnosti tijekom dana - izabire obući za različite aktivnosti tijekom dana - oblači se sukladno vremenskim prilikama
		PP SKA VSŽ A.3.6. Učenik održava svoju kosu.	- pere kosu - nanosi regeneratore - češlja kosu - suši kosu
		PP SKA VSŽ B.3.1. Učenik se samostalno koristi jednostavnim kuhinjskim aparatima za pripremu jednostavnih obroka i napitaka.	- prepoznaje kuhinjske aparate - prepoznaje svrhu pojedinog kuhinjskog aparata - koristi se mikrovalnom pećnicom za grijanje napitaka - koristi se kuhalom za vodu za pripremu čaja - koristi se tosterom za pripremu toplog sendviča
		PP SKA VSŽ B.3.3. Učenik primjenjuje pravila ponašanja za vrijeme samostalnog boravka u kući.	- prepoznaje opasnost od nepoznatih osoba pred vratima - prepoznaje opasnost otvaranja prozor, a bez nadzora odrasle osobe - prepoznaje opasnosti izlaska iz kuće bez nadzora odrasle osobe - koristi se ključem za otključavanje i zaključavanje vrata - prepoznaje pravila primjerenog ponašanja prilikom samostalnog izlaska na balkon i/ili dvorište - čuva ključ
		PP SKA VSŽ B.3.4. Učenik prepoznaje telefon/mobitel za komunikaciju s drugim osobama.	- prepoznaje broj telefona bliske osobe - samostalno čita ime na zaslonu mobitela - sparuje ime bliske osobe s telefonskim brojem iste osobe

			- bira telefonski broj koji želi nazvati - koristi se mobitelom za prenošenje kratke poruke drugoj osobi
		PP SKA VSŽ B.3.5. Učenik samostalno upotrebljava kalendar.	- imenuje radne i neradne dane u tjednu - povezuje oznake na kalendaru s važnim datumima - označava događaje u mjesecu - prepoznaje različite vrste kalendara
		PP SKA VSŽ C.3.1. Učenik samostalno obavlja jednostavne uvježbane kućanske poslove.	- slaže nečisto posuđe u perilicu posuđa - uključuje perilicu posuđa - posprema posuđe iz perilice posuđa
		PP SKA VSŽ C.3.2. Učenik sudjeluje u održavanju vanjskog i unutarnjeg prostora u svojem domu.	- imenuje vanjski i unutarnji prostor u školi i u svojem domu - prepoznaje pribor potreban za određenu aktivnost održavanja prostora - mete dvorište i skuplja lišće - prepoznaje pribor potreban za određenu aktivnost održavanja unutarnjeg prostora - usisava prostoriju - briše pod
		PP SKA VSŽ D.3.1. Učenik prepoznaje opasnosti, mjere sigurnosti i zaštite u svakodnevnom životu	- nabraja najčešće opasnosti u kućanstvu i okolini - prepoznaje nasilničko ponašanje i postupke nenasilnog rješavanja sukoba

3.3.1. Aktivnosti

3.3.2. Opis aktivnosti

Rukovanje novcem te njegovo korištenje, osnovne su sastavnice svakodnevnog funkcioniranja u zajednici kojoj učenik pripada. Ove vrsta aktivnosti usko su vezane i uz ostale predmete poput Jezika i komunikacije, Socijalnih vještina te Matematičkih vještina. Na primjeru aktivnosti za ostvarivanje ishoda *PP SKA VSŽ C.3.4. Učenik prepoznaje novac i koristi se s njim*, poučavanje je usmjereno na

upoznavanje s novčanicama/kovanicama kao i njihovo razlikovanje. Osim toga, ono se odnosi na uspoređivanje manjih i većih vrijednosti novca te korištenje novca kao sredstva plaćanja. Prilikom poučavanja ovih vještina, važno je primjenjivati principe postupnosti, zornosti, praktične primjenjivosti, primjerenosti te poštivati učenikove jake strane i interese. Uz to, posebnu je pažnju potrebno obratiti na učenikovo pretjerano reagiranje, kao i odsutnost reakcije na pojedini senzorni podražaj te individualizirati pristup radu. Ove vještine potrebno je razvijati najprije unutar obiteljskog okruženja, a zatim i izvan njega s ciljem potpune generalizacije.

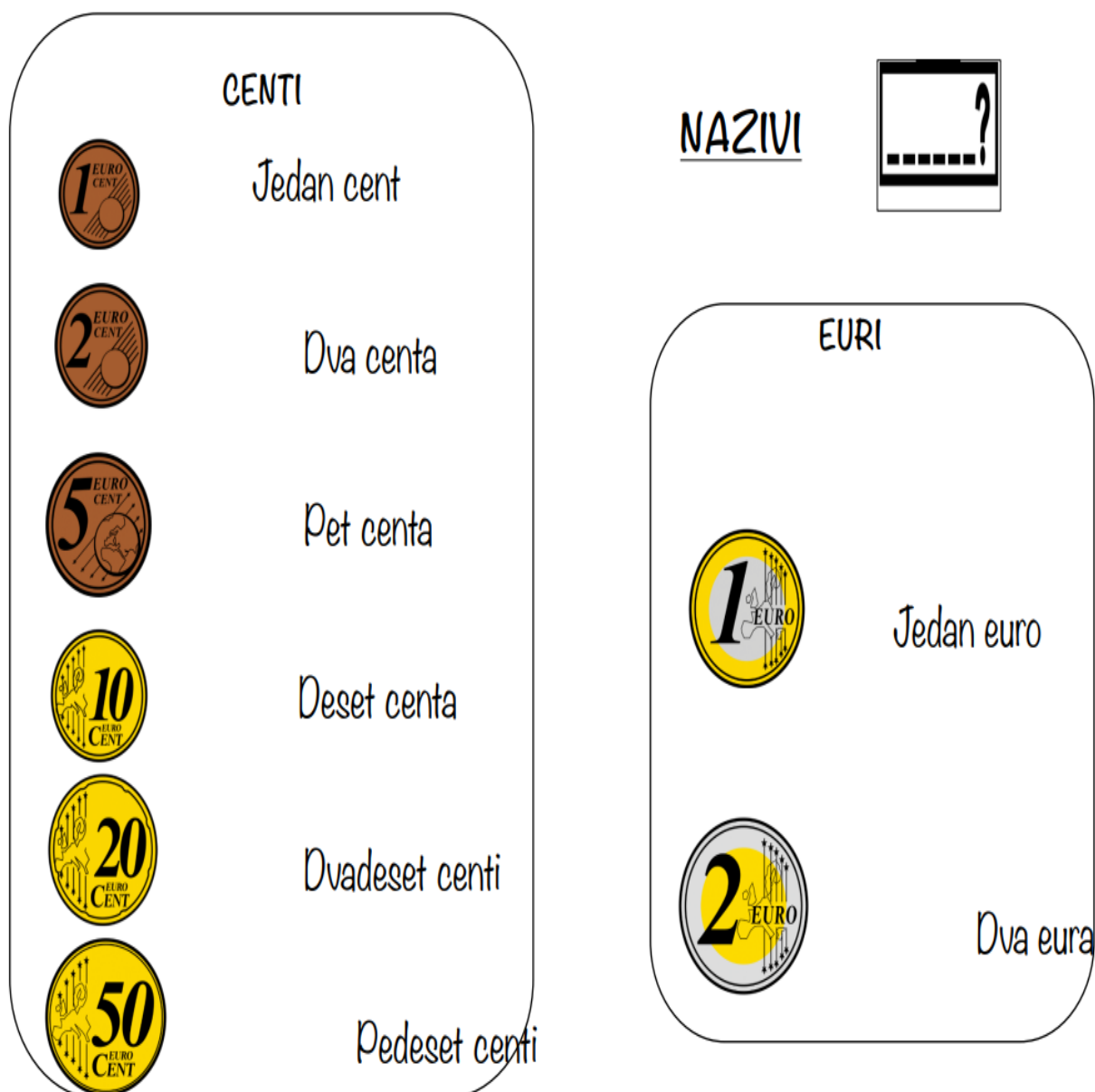
Aktivnost 1. Kovanice i novčanice

Opis. Uzeti u obzir jesu li se učenici (s obzirom na funkcionalne sposobnosti) do sada susretali s pojmom novca (kovanice/novčanice). Ova aktivnost može se ponavljati kroz cijelu nastavnu godinu te se isto tako može ispreplitati u sadržajima nastavnih predmeta: Matematičke vještine, Jezik i komunikacija. Potrebno je obratiti pažnju na specifičnosti senzornog funkcioniranja svakog od učenika prilikom izvođenja ovih aktivnosti.

Struktura. Prostor učionice strukturiran je na način koji odgovara svakodnevnim potrebama radi lakšeg i boljeg funkcioniranja skupine. U učionici je osiguran prostor za zajednički rad ili tzv. grupni način rada. Osim toga, svaka radna jedinica učenika označena je sa fotografijom učenika i njegovim vizualnim rasporedom. Moguće je koristiti Pričajući raspored.

Podrška. Učenici se uključuju u aktivnost individualno te ih se potiče na interakciju uz primjenu odgovarajuće razine podrške: pozicioniranje, fizičko vođenje učenika prilikom izvođenja zadataka, davanje verbalne upute. Ukoliko učenik ima podršku pomoćnika u nastavi ili komunikacijskog posrednika, važno je dati jasne upute o cilju ove aktivnosti radi davanja prihvatljivog oblika podrške učeniku.

Uvod: Učitelj/ica najavljuje zajednički rad koristeći vizualnu podršku i Pričajuće rasporede koji se nalaze na zidu ispred svake radne jedinice učenika. Kada učenici sjednu u prostor za zajednički rad učitelj/ica počinje s dramatizacijom priče "Izgubljeni novčanik". Ispod klupe pronalazi novčanik u kojemu se nalazi novac. Postavlja pitanje učenicima: "Znate li što je ovo?", imenuje novčanik. Otvara novčanik u kojemu pronalazi novac – kovanice i novčanice koje vadi iz novčanika i pokazuje učenicima. Učitelj/ica koristi i Power point prezentaciju o novcu – upoznaje učenike s pojmom kovanice i novčanice kao i njihovom vrijednošću. Postavlja jedno po jedno pitanje: "Kako izgledaju kovanice?", "Od kojega su materijala napravljene?", „Pokaži mi novčanice.“ "Kako izgledaju novčanice?" "Od kojega su materijala one napravljene?". U ovoj je aktivnosti važno pratiti funkcioniranje skupine te njihovo prihvaćanje same aktivnosti. Učenike se upoznaje s kovanicama u vrijednosti od 1, 2, 5 centi te 10, 20 i 50 centi i 1 i 2 eura te novčanicama od 5 i 10 eura. Koristi stvarne kovanice i novčanice te unaprijed pripremljen vizualni materijal.

Autor de pictogrames: Sergio Palao Origen: ARASAAC (<http://arasaac.org>) Llicència: CC (BY-NC-SA) Autor: Miquel Salvà Choque Translated by: Rafaela Plentaj

Slika 9 Primjer Vizualni prikaz vrijednosti novca

Preuzeto s: <https://arasaac.org/>

Učenici odgovaraju na pitanja: „Koja je ovo kovanica?“, „Koja je ovo novčanica?“. U davanju odgovora koriste se unaprijed pripremljeni odgovori za učenike koji znaju čitati (rečenice s iskazima) i pričajući kvadratići koji pritiskom na njih reproduciraju točan odgovor uz vizualni prikaz kovanice/novčanice.

Koristiti token sustav nagrađivanja.

Glavni zadatak:

Zadatak 1. Prepoznavanje i uparivanje novca

Učiteljica učenicima daje radni materijal na kojemu učenici uvježbavaju prepoznavanje i uparivanje iste vrijednosti novca. Učiteljica pred svakog od učenika stavlja zadatak te mu daje verbalnu uputu: „Sada ćemo pokušati pronaći i upariti iste kovanice“. Pred učenike se stavlja materijal za rad. Zatim

se postavlja pitanje: *“Koja je ovo kovanica?” i sl.* Učenici uparju stvarne predmete – kovanice s vizualnim prikazima istih. Osim ove vrste zadatka moguće je uparivanje na didaktičkom materijalu – uparivanje slike kovanice s predloškom kovanice iste vrijednosti. Nakon demonstracije prvog zadatka, učenika se potiče na samostalno rješavanje preostalih zadataka. Učenicima se pruža podrška u skladu s njihovim individualnim potrebama.

Zadatak 2. Sortiranje novčanica

Učitelj/ica poziva učenika ne sjednu za svoje radne jedinice. Učenicima daje verbalnu uputu: *„Ovdje se nalaze kovanice i novčanice eura. U jednu košaricu stavi kovanice, u drugu novčanice”* te demonstrira zadatak i ostavlja u svakoj košarici po jedan predložak. Učenike potiče na samostalno izvođenje zadatka.

Zadatak 3. Zbrajanje kovanica

Učitelj/učiteljica pred učenike stavlja radni listić koji uključuje zbrajanje kovanica i novčanica. Učenici mogu koristiti kalkulator.

ZBROJI EURE I CENTE I UPIŠI U KUĆICU

  	
---	--

   	
---	--

  	
---	---

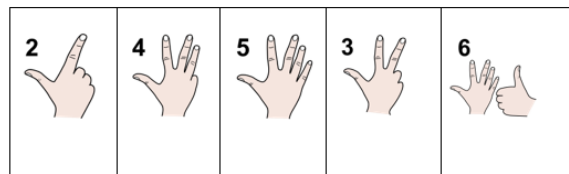
 	
---	--

  	
---	--

Slika 10. Primjer radnog listića Zbrajanje kovanica

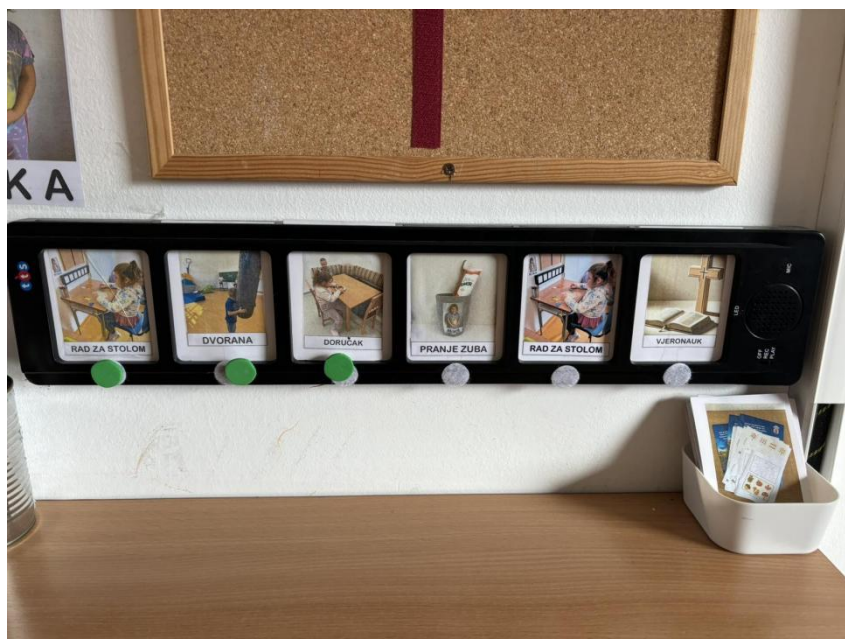
ZBROJI EURE I CENTE.
IZREŽI I ŽALJEPI U KUĆICU BROJ

Slika 11. Primjer radnog listića Zbrajanje kovanica

Koristiti token sustav nagrađivanja.

Slika 12 Primjer korištenja token sustava nagrađivanja uz podršku AAC vizualnog rasporeda

Zaključak: Učenici razlikuju kovanice od novčanica. Uspoređuju vrijednosti, zbrajaju.

Aktivnost 2. Igra uloga

Opis. Ova aktivnost služi kao način uvježbavanja i pripreme učenika za odlazak u trgovinu u mjestu stanovanja/blizini škole/centra. Aktivnost je moguće ponavljati i uvježbavati koliko je god puta potrebno te ju implementirati i kroz ostale nastavne predmete: Socijalne vještine, Skrb o sebi, Matematičke vještine, Jezik i komunikacija. Potrebno je obratiti pažnju na specifičnosti senzornog funkcioniranja svakog od učenika prilikom izvođenja ove aktivnosti.

Struktura. Prostor učionice strukturiran je na način koji odgovara svakodnevnim potrebama radi lakšeg i boljeg funkcioniranja skupine. U učionici je osiguran prostor za zajednički rad ili tzv. grupni način rada. Prostor je strukturiran u svrhu igranja igre uloga te se koriste stvarni predmeti kako bi se učenicima na što prikladniji način simulirali uvjeti u trgovini (blagajna, polica s različitim artiklima/namirnicama, vrećice za kupovinu, novac i dr.).

Podrška. Učenici se uključuju u aktivnost individualno te ih se potiče na interakciju uz primjenu odgovarajuće razine podrške: pozicioniranje, fizičko vođenje učenika prilikom izvođenja zadataka, davanje verbalne upute. Ukoliko učenik ima podršku pomoćnika u nastavi ili komunikacijskog posrednika, važno je dati jasne upute o cilju ove aktivnosti radi davanja prihvatljivog oblika podrške učeniku.

Uvod. Učitelj/ica učenicima pokazuje na dnevnom rasporedu sljedeću aktivnost. Učenike poziva da dođu do prostora za zajednički rad gdje započinje s kratkom sliko-pričom "Odlazak u trgovinu". Čita učenicima priču. Usmjerava učenike da pažljivo slušaju priču. Prilikom čitanja priče, pokazuje učenicima svaku pojedinačnu stranicu radi vizualnog prikaza. Kada pročita priču, obraćam se učenicima: „*Sada sam pročitala priču o trgovini*”. „*Idemo zajedno pročitati priču još jednom*”. Nakon zajedničkog čitanja priče, učitelj postavlja pitanja: „*Kako se zove osoba koja radi u trgovini?*”, „*Što trebamo napraviti kada uđemo u trgovinu?*” i dr. Učenike potiče na davanje verbalnog odgovora, ukoliko nisu u mogućnosti dati verbalni odgovor učitelj/ica nudi slikovni materijal kojim učenici mogu dati odgovor na postavljeno pitanje.

Učitelj verbalno pohvaljuje svakog od učenika nakon davanja odgovora na postavljena pitanja.

Glavni zadatak. Učitelj/ica učenicima pokazuje na dnevnom rasporedu sljedeću aktivnost te daje uputu da spremne prethodnu aktivnost u džep za aktivnost. Najavljuje aktivnost "Sada ćemo igrati jednu igru". Učitelj dodjeljuje uloge učenicima (kupci, blagajnik). Upućuje učenika koji ima ulogu blagajnika da stane na mjesto gdje se nalazi blagajna, postavlja pitanje: „*Što trebaš reći kada ti dođu kupci?*” (Potiče učenika na verbalan odgovor) Učenicima koji igraju igru kupaca postavlja pitanja: „*Što nam treba za trgovinu?*” Zatim im daje popis stvari koje trebaju kupiti. Zajedno čitaju napisani popis.

Zatim postavlja pitanje: „*Što još trebamo ponijeti u trgovinu osim popisa?*” Nakon što odgovore, učenici uz verbalnu uputu uputu uzimaju vrećicu za kupovinu i novac. Učitelj poziva učenike na igru.

Zaključak: Učenici uvježbavaju uloge kupca i prodavača (blagajnika) kroz igru u trgovini.

Aktivnost 3. Odlazak u trgovinu

Opis. Ova aktivnost središnja je aktivnost u kojoj se ostvaruje glavni cilj ovoga ishoda. Potrebno je osigurati strukturirano i predvidivo okruženje za učenike te omogućiti anticipaciju slijeda događaja kroz najavu aktivnosti odlaska u trgovinu. Učenike se najprije upoznaje s aktivnostima odlaska u trgovinu korištenjem slikovne priče koja je izrađena u ICT-AAC aplikaciji Pričalica. Nakon uvodne aktivnosti se pristupa aktivnostima preobučavanja, oblačenja jakne i samog odlaska u trgovinu.

Struktura. Uvodna aktivnost odvija se u prostoru učionice gdje je nužno osigurati prostor za zajednički rad. Aktivnost izvan učioničkog konteksta uključuje pripremu učenika na promjenu prostora i izvođenje nove aktivnosti.

Podrška. Učenicima se pruža vizualna podrška kroz korištenje slikovne priče odlaska u trgovinu – raščlamba aktivnosti na manje korake. Učenicima se pruža onaj oblik podrške koji im je najpotrebniji – pozicioniranje, fizičko vođenje ruke, verbalna uputa. Ukoliko učenik ima podršku pomoćnika u nastavi ili komunikacijskog posrednika, važno je dati jasne upute o cilju ove aktivnosti radi davanja prihvatljivog oblika podrške učeniku. Potrebno je uvažiti specifične senzoričke potrebe učenika (preosjetljivost na buku, svjetlo, ulazna vrata u trgovini i sl).

Uvod: Uz vizualnu podršku i Pričajuće rasporede učitelj/ica poziva učenike na mjesto za zajednički rad. Najavljujem aktivnost čitanja slikovne priče „Odlazak u trgovinu”. Prilikom čitanja priče, učitelj/ica pokazuje svaku pojedinačnu stranicu radi vizualnog prikaza. Priču je moguće čitati više puta, ovisno o mogućnostima učenika da prate aktivnost. Učitelj/ica postavlja pitanje: „Što trebamo ponijeti u trgovinu?” (Učenike se potiče na davanje odgovora na njemu primjeren način - vizualna podrška, verbalni odgovor, napisani odgovor).

Učitelj/ica postavlja pitanja: „Što trebamo napraviti kada uđemo u trgovinu?”; „Gdje stavljamo stvari koje smo uzeli u trgovini?”; „Što radimo kada donesemo stvari na blagajnu?”; „Kako pozdravimo kada odlazimo iz trgovine?” (Učenike se potiče na davanje odgovora na njemu primjeren način - vizualna podrška, verbalni odgovor, napisani odgovor).

Nakon završetka uvodne aktivnosti, učitelj/ica pohvaljuje učenika. Isto tako, moguće je koristiti token sustav nagrađivanja.

Glavni zadatak: Odlazak u trgovinu

Učitelj/ica učenicima pokazuje na dnevnom rasporedu sljedeću aktivnost te daje uputu da spremne prethodnu aktivnost u džep „gotovo”. Učenicima se daju upute koje se odnose na preobuvanje, oblačenje jakne i najavljuje izlazak iz školskog prostora. Moguće je pripremiti i vizualni predložak namirnica koje će učenici kupiti u trgovini. Učenicima se u trgovini daje popis stvari koje trebaju kupiti. Zajednički se čita napisani popis i kreće po trgovini kako bi kupili namirnice s popisa.

POPIS ZA KUPOVINU

Slika 12. Popis za odlazak u trgovinu

Nakon obavljene kupnje, učenici se vraćaju u svoju ustanovu. Tijekom boravka u trgovini, učitelj/ica aktivnosti, učenike se potiče na davanje odgovora na postavljana pitanja. Učitelj/ica podsjeća na pravila ponašanja tijekom ulaska u trgovinu te koracima kupovine. Na aktivnosti koristi se verbalne pohvala za učenike.

Zaključak: Učenici obavljaju zajednički kupovinu u trgovini.

Aktivnost 4. Financijska pismenost – štedim novac

Opis. Financijska pismenost smatra se jednom od važnih vještina i ponašanja koje je važno za donošenje ispravnih financijskih odluka. Pojam financijske pismenost kompleksna je i apstraktna za poučavanje učenika s poremećajem iz spektra autizma. No, moguća je njezina modifikacija i prilagodba s obzirom na specifičnosti funkcioniranja mladih osoba s poremećajem iz spektra autizma. Ona se podučava u korelaciji s ostalim nastavnim predmetima Godišnjeg izvedbenog kurikula: Socijalne vještine,

Matematičke vještine, Skrb o sebi i dr. Isto tako može se vezati uz 31. listopada kada se obilježava Svjetski dan štednje.

Struktura. Aktivnost se odvija kroz individualni oblik rada za pojedinačnim radnim jedinicama. Koristiti najavu aktivnosti putem vizualnog pričajućeg rasporeda.

Uvod: Učitelj/ica pokazuje učenicima jednu štednu kasicu te ih pita: *“Jeste li već vidjeli ovakav predmet?”* *“Znate li čemu on služi?”* *“Kako on izgleda?”* Učenici uzimaju predmet te ga opisuju. Učenike se poziva na mjesto za zajednički rad. Učitelj/ica koristi konkretne predmete i vizualne simbole koji označavaju: novac, štednu kasicu. Učitelj/ica postavlja pitanja: *“Čemu služi novac?”* *“Što možemo učiniti ako nemamo dovoljno novca da kupimo ono što želimo?”* Učenike se potiče na davanje odgovora na njemu primjeren način - vizualna podrška, verbalni odgovor, napisani odgovor.

Učitelj/ica pojašnjava da mogu sakupljati novac koji dobiju za rođendan ili neku drugu prigodu te da se to sakupljanje novca naziva štednja. Pojašnjava da kada sakupe dovoljno novca mogu kupiti ono što žele, ali uvijek u dogovoru sa svojim roditeljima. Novac mogu sakupljati u gotove štedne kasice, a mogu ih i sami izraditi.

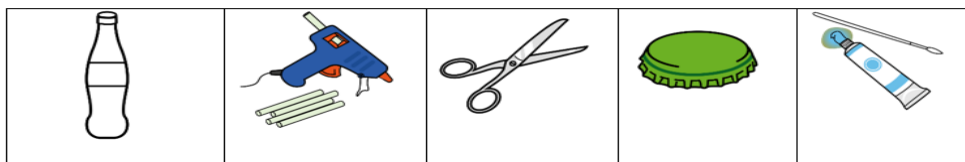
Nakon završetka uvodne aktivnosti, učitelj/ica pohvaljuje učenika. Isto tako, moguće je koristiti token sustav nagrađivanja.

Glavni zadatak: Izrada štednih kasica od recikliranog materijala.

Učitelj/ica najavljuje glavni zadatak – izradu štedne kasice od recikliranog materijala. Pokazuje učenicima predložak izrađene štedne kasice. Imenuje predmete koje će koristiti za izradu štedne kasice: plastične boce različitih veličina, tempera boje, kistovi, vruće ljepilo. Kod korištenja silikonskog ljepila važno je voditi brigu o sigurnosti i sigurnom rukovanju s pištoljem za silikonsko lijepljenje. Pred svakog učenika stavlja materijal potreban za izradu štedne kasice. Kasica može biti različitih oblika, veličina i boja (ovisno o materijalu koji se nudi učenicima za njegovu izradu). Učenici imenuju predmete stavljene pred njih, a učitelj/ica im pokazuje dvije kasice različitog oblika te daje učenicima na izbor koju će kasicu izrađivati.

IZRAĐUJEM SVOJU ŠTEDNU KASICU

POTREBNI SU MI:

Slika 14. Vizualni prikaz potrebnog materijala za izradu štedne kasice

Slika 15. Primjer Korištenja Outdoor Big Point uređaja

3.3.3. Vrednovanje

Vrednovanje za učenje postiže se tijekom svake aktivnosti na način da se prati i usmjerava rad učenika te se pohvaljuje svaki učenikov pokušaj. Povratne informacije učeniku mogu uključivati sljedeće izjave: “Bravo!” “Vidim koliko se trudiš!”. Ovaj pristup vrednovanju uključuje gestovne povratne informacije učeniku da dobro radi.

Vrednovanje kao učenje zahtjeva dobivanje odgovora o učenikovo percepciji učenja. To se može postići jednostavnim priborima za procjenu sviđanja ili razine zadovoljstva radom odabirom simbola: - ✓ za “DA”, ” ili ✕ za “NE”) za to predviđenu aktivnost.

✚

VOLIM IĆI U TRGOVINU	
POZDRAVIM NA ULASKU U TRGOVINU	
PONAŠAM SE PRISTOJNO U TRGOVINI	
ZNAM KUPITI NAMIRNICE S POPISA ZA TRGOVINU	

☐

Slika 15. Primjer radnog listića Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje naučenog može se provoditi nakon određenog vremena poučavanja. Primjeri aktivnosti vrednovanja naučenog trebaju biti na razini primjerenoj individualnim sposobnostima učenika:

- Izdvojiti tražene kovanice i novčanice uz vizualnu podršku
- Uparivanje istih kovanica/novčanica
- Uspoređivanje vrijednosti kovanica i novčanica
- Ponuditi učeniku slike koje prikazuju korake izvođenja aktivnosti odlaska u trgovinu, izostaviti jedan korak – učenik mora izabrati koji je to od ponuđenih i zalijepiti (staviti sliku)
- Rješavanje radnog listića koji uključuje zadatke koji se odnose na aktivnosti ponašanja u trgovini: kako pozdravim, u što stavljam proizvode, s čime plaćam, kako pozdravim kada odlazim iz trgovine

Ciljevi. Tijekom navedenih aktivnosti ostvaruju se brojni kognitivni, funkcionalni, afektivni i komunikacijski ciljevi koji upotpunjuju učenikovo iskustvo.

Obrazovni/Kognitivni ciljevi:

- razumijevanje svijeta oko sebe u skladu s mogućnostima, povezivanje nastave i života (kupovina, upotreba novca),
- osposobljavanje učenika za samostalan odlazak u trgovinu
- razlikovanje novca i upotreba novca u svakodnevnom životu

Funkcionalni/Psihomotorički ciljevi:

- razvoj vizualne percepcije
- razvoj sposobnosti za samostalan odlazak u trgovinu
- prepoznavanje, računanje i upotreba novca
- razvijanje praktičnih vještina

Odgojni/ Afektivni ciljevi:

- primjena pravila ponašanja tijekom kupovine
- razvijanje samostalnosti u radu
- slijeđenje rasporeda i uputa
- usvajanje pravila ponašanja
- razvijanje radnih sposobnosti

Komunikacijski ciljevi:

- slijeđenje jednostavnih naloga
- odgovaranje na jednostavna pitanja
- izražavanje vlastitih želja i potreba

Materijali i oprema. Za navedene aktivnosti potrebno je imati što više konkretnog materijala koji uključuje: socijalne priče, radne listiće, slikovne prikaze, olovke, bojice, plastificirani novac za sortiranje, stvarni novac – kovanice i novčanice, spremnik za ubacivanje novca (kasica) te vizualnu podršku – vizualne rasporede učenika, predloške, slikovni materijal kovanica/novčanica, vizualne oznake. U radu je moguće koristiti dostupnu asistivnu tehnologiju - pričajuće sklopke/gumbe, pričajućí raspored, ICT-AAC aplikaciju Pričalica.

Podrška. Učenici se uključuju u aktivnosti individualno i/ili grupno te ih se potiče na interakciju uz primjenu odgovarajuće razine podrške: verbalne upute, demonstracija, usmjeravanje pažnje na aktivno slušanje, verbalno poticanje i dr. Ukoliko učenik ima podršku pomoćnika u nastavi ili komunikacijskog posrednika, važno je dati jasne upute o cilju svake aktivnosti radi davanja prihvatljivog oblika podrške učeniku. Učenicima koji nisu usvojili pojedinu aktivnost npr. Izrada štedne kasice od recikliranog

materijala pruža se vizualna podrška kroz raščlambu aktivnosti do finalnog proizvoda te ga se vodi korak po korak kroz svaku aktivnost ili mu se omogućuje rad u paru pri čemu će jednu aktivnost raditi on, a drugi učenik drugu aktivnost. Poučavanju ove aktivnosti pristupa se kroz nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka.

Evaluacija. Nakon svake aktivnosti učitelj prikuplja povratne informacije o provedenoj aktivnosti. Procjenjuje vrijeme potrebno za izvođenje pojedine aktivnosti te aktivnost i interes učenika za izvođenje pojedine aktivnosti. Na temelju prikupljenih informacija analizira što je bilo dobro, a što bi i kako trebalo promijeniti te izrađuje plan za prilagodbu budućih aktivnosti koje će dovesti do ostvarenja glavnog ishoda.

4. Literatura

Pravilnik o dopuni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_09_82_1709.html (pristupljeno 4. 10. 2024.).

Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_09_82_1709.html (pristupljeno 4. 10. 2024.).

Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_100_1801.html (pristupljeno 4. 10. 2024.).

Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_09_112_2973.html (pristupljeno 4. 10. 2024.).

Odluka o donošenju Posebnoga nastavnog programa za osnovnu i srednju školu za učenike s teškoćama u razvoju. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2024_04_42_742.html (pristupljeno 9. 10. 2024.).

Odluka o donošenju Posebnoga nastavnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s teškoćama u razvoju i Posebnoga nastavnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma za osnovnu školu.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2024_04_42_743.html (pristupljeno 15. 10. 2024.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html (pristupljeno 30. 9. 2024.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html (pristupljeno 30. 9. 2024.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Zdravlje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_212.html

(pristupljeno 30. 9. 2024.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_212.html (pristupljeno 30. 9. 2024.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Održivi razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_212.html (pristupljeno 30. 9. 2024.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_212.html (pristupljeno 30. 9. 2024.).

Smjernice za rad s učenicima s teškoćama.

<https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Smjernice%20za%20rad%20s%20ucenicima%20s%20teskocama.pdf> (pristupljeno 30. 9. 2024.).

Smjernice za implementaciju kurikuluma nastavnog predmeta Prirodoslovlje.

<https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/OsnovneSkole/Cjelodnevna-skola/Prirodoslovlje-smjernice.pdf> (pristupljeno 30. 9. 2024.).

Smjernice za implementaciju kurikuluma nastavnog predmeta Praktične vještine.

<https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/OsnovneSkole/Cjelodnevna-skola/Prakticne-vjestine-smjernice.pdf> (pristupljeno 30. 9. 2024.).

Smjernice za vrednovanje procesa i ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju.

<https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/PristupInformacijama/eSavjetovanja-2019/Smjernice%20za%20vrednovanje%20procesa%20i%20ostvarenosti%20odgojno-obrazovnih%20ishoda%20-%20eSavjetovanje%204-12-2019.pdf> (pristupljeno 30. 9. 2024.)

Cezlić, M. (2022). Multimodalni pristup interakciji i komunikaciji osoba sa senzoričkim i drugim utjecajnim/višestrukim teškoćama. Mali Dom, Zagreb

Ivančić, Đ. (2010). Diferencirana nastava u inkluzivnoj školi, Alka script d.o.o., Zagreb

Ivšac Pavliša, J. (2021). Potpomognuta komunikacija kao metoda rane intervencije, Teorijska ishodišta i klinička praksa. Ured UNICEF-a za Hrvatsku, Zagreb.

Mihić, M., Kurbalić, M., Radoš-Bučma, M., Šimeg, R. (2021). Crtice o autizmu, Priručnik za planiranje i organizaciju neposrednog odgojno-obrazovnog rada s djecom i učenicima s poremećajem iz spektra autizma.